

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Merkez Bankası**

Bülten

Eylül, 1987

No.1

GİRİŞ

Üçer aylık dönemler sonunda bülten çıkarılması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasının 45. maddesinde öngörülmüştür.

Yayında K.K.T.C. Merkez Bankası faaliyetleri, ülke ekonomisi ve bankacılık istatistikleri gibi genelde bankaları ilgilendiren konulara yer verileceği gibi, gerekli görülen hallerde, bankacılık kesimine yararlı olabilecek yasal ve idari konular da işlenecektir.

Bu cümleden olmak üzere, 1 Haziran 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 22/1987 sayılı yasa ile değiştirilmiş şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası; 25 Mart 1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 25/1983 ve 1 Haziran 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 26/1987 sayılı yasalarla değiştirilmiş şekliyle 11/1976 sayılı K.K.T.C. Bankalar Yasası; ve 26 Haziran 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 35/1987 sayılı yeni K.K.T.C. Merkez Bankası Yasası tam metin halinde bültenin bu sayısına dahil edilmiştir.

Bilindiği gibi yukarıda sözü edilen üç yasa Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 5 Aralık 1986 tarihinde imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünde, Para, Kambiyo ve Bankacılık konularına ilişkin olarak K.K.T.C. tarafından alınması öngörülen belli başlı tedbirler zümresindedir.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. Bölüm	
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası faaliyetleri	3 - 20
II. Bölüm	
Ekonomik Gelişmeler	21 - 47
1. Üretim, istihdam ve fiyatlar	21
a) Üretim artışı ve kaynakların kullanımı	21
b) İstihdam	27
c) Fiyat hareketleri ve ücretler	29
2. Mali ve parasal gelişmeler	32
a) Mali gelişmeler	32
b) Parasal gelişmeler	32
3. Ticaret pazarlama ve ödemeler dengesi	37
a) Ticaret ve pazarlama	37
b) Ödemeler dengesi	37
4. Kalkınma Konusu	46
III. Bölüm	
Merkez Bankasının altı aylık hesapları	49 - 53
Bilânço	49
Kâr ve Zarar Hesabı	50
Hesaplar hakkında açıklamalar	51
IV. Bölüm	
Bankacılık İstatistikleri	55 - 61
V. Bölüm	
Para, Kambiyo ve Bankacılık mevzuatı	63 - 94
1. Para ve Kambiyo İşleri Yasası	63
2. K.K.F.C. Bankalar Yasası	74
3. K.K.F.C. Merkez Bankası Yasası	83
VI. Bölüm	
Tabloların Listesi	96 - 97

I. BÖLÜM

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI FAALİYETLERİ

K.K.T.C. Merkez Bankası faaliyetlerinde etkinliğin artırılması amacına yönelik olarak önlemler alınması konusundaki çalışmalar, denetim alanında Bankaya sağlanan yetkilerle, yeni yasalarda belirgin biçimde dile getirilmiş bulunmaktadır.

Şöyleki:

- (i) 22/1987 sayılı Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasası ile değiştirilmiş şekliyle Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 49. maddesine göre:
  - (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren yetkili bankalar ile yetkili müesseselerin işlemlerinin bu Yasa ve bu Yasaya dayanılarak çıkarılacak tüzük kurallarına uygunluğunun denetimi K.K.T.C. Merkez Bankası tarafından yapılır.
  - (2) Maliye İşleri ile görevli Bakanlık gerekli gördüğü hallerde bu denetimleri görevlendireceği Bakanlık personeli ile de yaptırabilir.
  - (3) Denetim sonuçları, bu Yasa, K.K.T.C. Merkez Bankası Yasası, Bankalar Yasası ve Yürürlükteki yasa gücündeki kararnamelerin kuralları çerçevesinde işleme bağlı tutulur.
- (ii) 26/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) Yasası ile değiştirilmiş şekliyle K.K.T.C. Bankalar Yasasının 14. maddesine göre:
  - (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası aşağıdaki bentlerde öngörülen denetim, saptama ve tahlilleri yapmaya yetkilidir:
    - A. Bankaların her türlü işlemlerinin, bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve yürürlükteki Yasa gücünde Kararnamelerle diğer ilgili Yasalara ve bu Yasalar uyarınca çıkarılan Tüzük, Yönetmelik, Karar, Tebliğ ve Emirnamelerin kurallarına uygunluğunun denetimi; ve
    - B. Bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kâr ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların saptanması ve tahlili.
  - (2) Bakanlık, gerekli gördüğü durumlarda yukarıdaki (1). fıkranın (A) bendinde yer alan denetimleri, görevlendireceği Bakanlık personeli ile de yaptırabilir.
- (iii) 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasının 29. maddesine göre:
  - (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde faaliyette bulunan bütün bankalar, yıllık bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarını idare meclisi ve denetçi raporları ile birlikte, yıl sonundan başlayarak üç ay içerisinde Bankaya vermekle yükümlüdürler.
  - (2) Banka, bankalardan mevduat, kredi, döviz ve diğer işlemlerine ait her türlü bilgiyi isteyebilir ve Bankalar Yasasında öngörülen ve Bankaya verilen diğer denetlemeleri yapar, gerekli önlemleri alır ve/veya cezai kovuşturma başlatır.
  - (3) Bankalar, Bankanın (2). fıkraya göre isteyeceği bilgileri bankanın belirteceği süre içinde vermeye zorunludurlar.

(4) Banka, bankaların mali durumlarını izler, inceler ve denetler. Saptadığı hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır ve/veya cezai kovuşturma başlatır.

Aynı Yasanın 30. maddesine göre ise:

- (1) Banka, bankalar ile kooperatif bankalarının ve kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşların her türlü işlemlerinin bu Yasa, Bankalar Yasası, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve yürürlükteki Yasa gücündeki kararnameler ile diğer ilgili yasalara ve bu Yasalar uyarınca çıkarılan Tüzük, Yönetmelik, Karar, Tebliğ ve Emirnamelerin kurallarına uygunluğunun denetimini yapar; gerekli önlemleri alır ve/veya cezai kovuşturma başlatır.
- (2) Denetlenecek banka ve kuruluşlar gerekli her türlü bilgi ve belegeleri denetimle görevli kişilere zamanında ve eksiksiz olarak vermek zorundadırlar.

22/1987 sayılı Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasasının yürürlüğe giriş tarihi ileride Bakanlar kurulunca saptanacak bir tarihe bırakılmıştır. Yeni yasanın öngördüğü tüzüklerin içeriği de henüz bilinmemektedir. Her halükârda tüzükler Yeni yasanın yürürlüğe girişini beklemek durumundadır. Ancak hem K.K.T.C. Bankalar Yasasının hem de K.K.T.C. Merkez Bankası Yasasının, bankaların denetimine ilişkin hükümleri, Bankaya kesin ve sarih biçimde önemli görevler yüklemiştir.

Konu bu açıdan değerlendirilmekte olup en erken zamanda gerekli girişimler başlatılacaktır.

Öte yandan yeni Para ve Kambiyo İşleri Yasasının yürürlüğe konması ve öngörülen tüzüklerin çıkarılması ile Merkez Bankası faaliyetlerinde etkinlik ve verimliliğin artırılması amacıyla yönelik olarak, Bankaya bu alanda da yeni görevler verilmesinin yerinde bir davranış olacağına inanılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan 5 Aralık 1986 tarihli Ekonomik İşbirliği Protokolünde benimsenen,

- (i) K.K.T.C.'de faizlerin T.C. paraleline getirilmesi,
- (ii) T.C. ile K.K.T.C. arasında döviz ve Türk Lirasının serbest giriş-çıkışının sağlanması, ve
- (iii) Türk Lirasının serbest kurdan değerlendirilmeye bırakılması,

prensiplerine uygun olarak 13 Şubat 1987 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu Kararı ile mevduat kabulünde ve her türlü kredi işlemlerinde uygulanmak üzere saptanan en yüksek faiz oranları, aynen yürürlükte.

Bu arada artan enflasyon karşısında Türkiye'de uygulanan faiz oranlarında bir tırmanma eğilimi başgöstermiştir. Bunun ışığında bizde de bir durum değerlendirmesi yapılmakta olup faiz hadlerinin revizyonu konusunda gerekli önerilerde bulunulacaktır. Temel koşul süratle hareket edilerek olayların gelişinde kalınmamasıdır.

Reeskont ve avans işlemlerine devam olunmuştur. Bu cümleden olmak üzere bankalarca ibraz edilen Küçük Esnaf ve Sanatkâr, Sanayi, İhracat, Ticaret ve Tarım Senetleri reeskonta kabul edilmiş ve Kamu Kuruluşlarına Yasada öngörülen çerçevede avanslar verilmiştir. Merkez Bankası Yasasının 36. maddesi uyarınca Banka miktarı cari yıl bütçe ödenekleri toplamının %5'ini geçmemek üzere Hazineye kısa vadeli avans hesabı açabilir. Bu madde altında Hazineye verilen avans miktarı 30 Haziran 1987 itibarıyla 3,500.0 milyon TL tutarındadır. 30 Haziran 1987 itibarıyla avans ve reeskont işlemlerimiz Tablo I'de, avans ve reeskont işlemlerinden doğan borç bakiyelerinin 31 Aralık 1986, 30 Haziran 1987 ve 31 Temmuz 1987 tarihlerine göre karşılaştırılması ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Toplam borç bakiyelerinde dönemler itibariyle cüzi düşüşler göze çarpmaktadır. Hazineye Kısa Vadeli Avans 3,500.0 milyon ₺'de sabit kalmış buna karşılık III. Bölümdeki hesaplarla ilgili açıklamalarda gösterildiği üzere Döviz İstikrar Fonu ve Fiyat İstikrar Fonu Hesapları Hazine Cari Hesapları bünyesine alınmıştır.

Tablo I

Milyon ₺

30 Haziran 1987 İtibariyle Avans ve Reeskont İşlemleri

Kredi Türü	Borçlu	Borç Bakiyesi	Senet Adedi	Senet Tutarı
Hazine kefaletini haiz avans	K.T.Sanayi İşletmeleri Holding Ltd.	668.8	2	650.0
" "	K.Meyve Sebze Cypfruvex İřt. Ltd.	1,245.9	4	1,250.0
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	79.0	2	170.0
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	2,010.0	1	5,000.0
" "	Devlet Üretme Çiftlikleri	121.7	3	131.0
" "	T.C.M. Konsolide Fonu İnkişaf Sandığı	575.4	1	400.0
		<u>4,700.8</u>	<u>13</u>	<u>7,601.0</u>
Hazineye kısa vadeli avans	Hazine Cari Hesabı	<u>3,500.0</u>		<u>3,500.0</u>
K. Esnaf ve Sanatkâr Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>389.0</u>	<u>574</u>	<u>389.0</u>
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	28.0	3	28.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	114.0	12	114.0
" "	Türk Bankası Ltd.	54.7	6	54.7
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	115.0	8	115.0
" "	T.C. Ziraat Bankası	50.0	3	50.0
" "	K. Türk Koop. Merkez Bankası Ltd.	6.0	1	6.0
		<u>367.7</u>	<u>33</u>	<u>367.7</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	43.0	5	43.0
" "	Türk Bankası Ltd.	15.0	1	15.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	23.0	2	23.0
		<u>81.0</u>	<u>8</u>	<u>81.0</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	15.5	3	15.5
" "	Türk Bankası Ltd.	92.4	16	92.4
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	18.0	3	18.0
		<u>125.9</u>	<u>22</u>	<u>125.9</u>
Tarım Senetleri	T.C. Ziraat Bankası	8.0	3	8.0
" "	K.Türk Koop. Merkez Bankası Ltd.	91.0	46	91.0
		<u>99.0</u>	<u>49</u>	<u>99.0</u>
Kooperatif Senetleri	K.Türk Koop. Merkez Bankası Ltd.	<u>400.0</u>	<u>16</u>	<u>402.0</u>
Özel Avanslar	K. Meyve Sebze Cypf. İşl. Ltd.	14.5		<u>43.5</u>
	Genel Toplam	<u>9,678.0</u>		

Tablo 2

Milyon ₺

**Avans ve Reeskont Borç Bakiyelerinin 31 Aralık 1986,
30 Haziran 1987 ve 31 Temmuz 1987 itibariyle karşılaştırması**

Kredi Türü	Borçlu	Borç Bakiyesi		
		31 Aralık 1986	30 Haziran 1987	31 Temmuz 1987
Hazine Kefaletini haiz avans	K.T.Sanayi İşletmeleri Holding Ltd.	643.0	668.8	668.8
" "	K.Meyve Sebze Cypfruvex İşl. Ltd.	1,012.9	1,245.9	745.9
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	106.5	79.0	79.0
" "	Süt Endüstrisi Kurumu	13.7	-	-
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	3,479.8	2,010.0	1,610.0
" "	Devlet Üretme Çiftlikleri	79.8	121.7	110.7
" "	T.C.M.Konsolide Fonu	575.4	575.4	575.4
		<u>5,911.1</u>	<u>4,700.8</u>	<u>3,789.8</u>
Hazineye kısa vadeli avans	Hazine Cari Hesabı	<u>3,500.0</u>	<u>3,500.0</u>	<u>3,500.0</u>
K. Esnaf ve Sanatkâr	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>362.6</u>	<u>389.0</u>	<u>414.6</u>
Sanayi Senetleri	K.Vakıflar Bankası Ltd.	52.1	28.0	36.0
" "	K.Ticaret Bankası Ltd.	129.5	114.0	93.0
" "	Türk Bankası Ltd.	77.1	54.7	54.7
" "	K.Kredi Bankası Ltd.	104.1	115.0	100.0
" "	T.C. Ziraat Bankası	56.4	50.0	50.0
" "	K.Türk Koop.Merkez Bankası Ltd.	17.3	6.0	-
" "	Asbank Ltd.	-	-	8.0
		<u>436.5</u>	<u>367.7</u>	<u>341.7</u>
Ticari Senetler	K.Ticaret Bankası Ltd.	96.8	43.0	48.0
" "	Türk Bankası Ltd.	64.6	15.0	15.0
" "	K.Kredi Bankası Ltd.	31.4	23.0	23.0
" "	Asbank Ltd.	10.1	-	-
		<u>202.9</u>	<u>81.0</u>	<u>86.0</u>
İhracat Senetleri	K.Vakıflar Bankası Ltd.	70.5	15.5	15.5
" "	Ticaret Bankası Ltd.	15.7	-	-
" "	Türk Bankası Ltd.	41.7	92.4	55.6
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	42.5	18.0	25.0
		<u>170.4</u>	<u>125.9</u>	<u>96.1</u>
Tarım Senetleri	T.C.Ziraat Bankası	8.6	8.0	58.2
" "	K.T.Koop Merkez Bankası Ltd.	94.1	91.1	98.8
		<u>102.7</u>	<u>99.1</u>	<u>157.0</u>

Kooperatif Senet.	K.T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	-	<u>400.0</u>	<u>400.0</u>
Özel Avanslar	K.Meyve Sebze Cypf. İşl. Ltd.	<u>16.8</u>	<u>14.5</u>	<u>14.5</u>
	Genel Toplam	<u>10,703.0</u>	<u>9,678.0</u>	<u>8,799.7</u>

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankalardan Maliye Bakanlığınca, ithalât ve ihracat muameleleri ve döviz alım-satım konularında K.K.T.C. Merkez Bankası dışında yetkili kılınan bankalar şunlardır:

T.C. Ziraat Bankası

Türk Bankası Ltd.

Türkiye İş Bankası A.Ş.

K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.

K. Kredi Bankası Ltd.

Türkiye Halk Bankası A.Ş.

K. Vakıflar Bankası Ltd.

Limasol Türk Kooperatif Bankası Ltd.

K. Ticaret Bankası Ltd.

K. Faisal İslâm Bankası Ltd.

Asbank Ltd.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankalar kendi bünyelerinde "Devletin Kur Hesabı" ve Bankaların Devletin kur rayicinden işlem görecekları "Bankalar Kur Hesapları" olmak üzere iki ayrı döviz hesabı bulundurmakla mükelleftir. İthalât ve ihracat işlemlerinde tek kur sistemi uygulanır ve ödemeler bu kur sistemine uygun olarak yapılır.

30 Haziran 1987 tarihi itibarıyla tüm bankaların resmi kurdan tuttıkları döviz miktarı 63,350.9 bin ABD doları değerinde olup bunun 14,436.2 bin ABD doları kadarı taahhüttür. Devletin Kur Hesabında tutulan dövizin bankalara göre dökümü ve bunun ABD doları karşılığı Tablo 3'de verilmiştir.

Aynı tarih itibarıyla Bankaların Bankalar Kurundan tuttuğu toplam döviz miktarı 47.393.1 bin ABD doları değerinde olup bunun bankalara göre dökümü Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 3

30 Haziran, 1987 tarihi itibariyle Devletin Kur Hesabında Tutulan
Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Bankalara Göre Dökümü:

Bin ABD \$

BANKALAR	Dövizler	S E R B E S T Efektifler	Kıbrıs Lirası	Toplam	Taahhütler
K.K.T.C. Merkez Bankası	35.333.7	269.9	79.8	35.683.4	-
T.C. Ziraat Bankası	8.952.5	88.2	-	9.040.7	-
Türk Bankası Ltd.	821.4	43.0	232.7	1.097.1	2.928.0
Türkiye İş Bankası A.Ş.	(3.135.9)	32.8	101.8	(3.001.3)	5.300.9
K.Türk Koop. Merkez Bankası Ltd.	3.365.7	34.7	12.5	3.412.9	2.291.9
K.Kredi Bankası Ltd.	1.477.4	151.8	8.4	1.637.6	2.332.7
T.Halk Bankası A.Ş.	44.5	4.9	-	49.4	15.7
K.Vakıflar Bankası Ltd.	556.3	7.6	-	563.9	146.6
Limasol T. Ko-op. Bankası Ltd.	(94.7)	155.3	-	60.6	236.3
K. Endüstri Bankası Ltd.	169.6	10.3	-	179.9	-
K. Faisal İslâm Bankası	(214.5)	1.4	-	(213.1)	220.9
Asbank Ltd.	391.0	0.1	-	391.1	315.1
K. Ticaret Bankası	1.8	10.7	-	12.5	648.1
T O P L A M	47.668.8	810.7	435.2	48.914.7	14.436.2

Döviz+Efektif+Kıbrıs Lirası 48.914.7

Taahhütler 14.436.2

63.350.9

Tablo: 4

30 Haziran 1987 tarihi itibarıyla Bankaların Bankalar Kurundan Tuttuğu
Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Bankalara Göre Dökümü

BANKA ADI	Döv.Tev. Hes.Ad.	Döv.Mev. Hes.Ad.	Toplam Adet	Döv.Tev. Miktarı \$	Döv.Mev. Miktarı \$	Toplam Döviz Miktarı \$
- Şahıslar	-	1220	-	-	2.369.9	3.278.5
K.K.T.C. Merkez Bankası			1223			
- R.Daireler	-	3	-	-	908.6	
Türk Bankası Ltd.	456	4320	4776	3.679.6	8.715.4	12.395.0
Türkiye İş Bankası A.Ş.	415	2073	2488	1.186.3	3.715.0	4.901.3
K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.	132	705	837	906.9	1.549.3	2.456.2
K.Ticaret Bankası Ltd.	941	321	1262	1.669.5	722.9	2.392.4
K. Vakıflar Bankası Ltd.	15	786	801	99.0	1.543.6	1.642.6
K. Kredi Bankası Ltd.	747	5002	5749	4.419.6	7.685.7	12.105.3
Limasol T. Koop. Bankası Ltd.	17	690	707	201.2	1.512.3	1.713.5
K. Endüstri Bankası ltd.	11	209	220	206.1	214.8	420.9
K. Faisal İslâm Bankası Ltd.	110	228	338	474.1	789.1	1.263.2
T.C. Ziraat Bankası	44	-	44	3.439.8	-	3.439.8
Asbank Ltd.	36	257	293	376.2	1.008.2	1.384.4
T O P L A M	2924	15814	18738	16.658.3	30.734.8	47.393.1

Not: Türkiye Halk Bankası A.Ş.'de Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesabı bulunmamaktadır.

Aralık 1986 tarihinde 83,451.2 bin ABD doları tutarında olan toplam döviz rezervlerimiz istikrarlı bir artışla Temmuz 1987'de 112.036.9 bin ABD dolarına ulaşmıştır. Bir önceki aya oranla Mayıs 1987'de Bankalar Kurunda tutulan dövizlerde %1.60 ve Temmuz 1987'de Devletin Kur Hesabındaki dövizlerde %5.64 düşüş kaydedilmiş ise de toplamda her iki ayda artış vardır. Bankalar Kurundaki dövizlerde Mayıs 1987'de meydana gelen %1.6 düşüş, o tarihlerde TL mevduatına verilen faizin nisbeten cazip oluşu ve dolar bazında hesaplanan dövizlerin Sterling'in Amerikan doları karşısında aynı tarihte değer yitirmesi nedeniyle olumsuz yönde etkilenmesi ile ilgili görülmektedir. Temmuz 1987'de Devletin Kur Hesabındaki dövizlerdeki düşüş ise ortaya çıkan TL likidite sorununun çözümü ile ilgilidir. Döviz rezervlerinin artış hızı Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Bin ABD \$

Döviz Rezervlerinin Artış Hızı

	<u>Dövizin Niteliğine Göre Dökümü</u>	<u>Bir önceki ayla karşı- laştırması</u> %
<u>Aralık 1986</u>		
Devletin Kur Hesabında	45175.6	
Bankalar Kurunda tutulan	<u>38275.6</u>	
Toplam	<u>83451.2</u>	
<u>Mart 1987</u>		
Devletin Kur Hesabında	53454.4	118.33
Bankalar Kurunda tutulan	<u>43575.6</u>	113.85
Toplam	<u>97030.0</u>	116.27
<u>Nisan 1987</u>		
Devletin Kur Hesabında	56964.3	106.57
Bankalar kurunda tutulan	<u>45275.4</u>	103.90
Toplam	<u>102239.7</u>	105.37
<u>Mayıs 1987</u>		
Devletin Kur Hesabında	59434.9	104.34
Bankalar Kurunda tutulan	<u>44549.2</u>	98.40
Toplam	<u>103984.1</u>	101.71
<u>Haziran 1987</u>		
Devletin Kur Hesabında	63350.9	106.59
Bankalar Kurunda tutulan	<u>47393.1</u>	106.38
	<u>110744.0</u>	106.50
<u>Temmuz 1987</u>		
Devletin Kur Hesabında	59780.0	94.36
Bankalar Kurunda tutulan	<u>52256.9</u>	110.26
	<u>112036.9</u>	101.17

Türk Lirası mevduatın artış hızını irdelerken önce Aralık 1986'da 62.671.3 milyon ₺ olan toplam mevduatın Temmuz 1987'de 94.905.9 milyon ₺'ye ulaştığına yani yedi aylık dönemde %51.44 oranında artış kaydedildiğine işaret etmek isteriz. Kuşkusuz faiz değişikliğine tasarruf mevduatının gösterdiği duyarlılığı resmi ve ticari mevduatta aynı biçimde gözlemek olası değildir. Nitekim Aralık 1986 - Temmuz 1987 kıyaslamasında Resmi Mevduatın gösterdiği %48.21 artışa karşı Tasarruf Mevduatı %75.87 oranında artış kaydetmiştir. Bu noktadan hareketle Tablo 6 incelendiğinde Tasarruf Mevduatının bir önceki aya kıyasla artış hızı Nisanda %9.70, Mayısta %9.38, Haziranda %8.01 ve Temmuzda %7.29 oranı ile bir düşüş trendine girdiği müşahade edilmektedir. Neticede 13 Şubat 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe giren faiz kararnameşi ile mevduat faizlerine getirilen artışın bir ölçüde çekiciliğini kaybetmeğe başladığını söylemek mümkündür.

Tablo 6

Milyon TL

Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı

	<u>Mevduatın Niteliğine Göre dökümü</u>	<u>Bir önceki ayla karşı- laştırması</u> %
<u>Aralık 1986</u>		
Resmi	27565.7	
Ticari	8169.3	
Tasarruf	26936.3	
Toplam	<u>62671.3</u>	
<u>Mart 1987</u>		
Resmi	37872.7	137.39
Ticari	5074.4	62.12
Tasarruf	33798.6	125.48
Toplam	<u>76745.7</u>	122.46
<u>Nisan 1987</u>		
Resmi	36685.1	96.86
Ticari	5577.8	109.92
Tasarruf	37077.5	109.70
Toplam	<u>79340.4</u>	103.38
<u>Mayıs 1987</u>		
Resmi	35066.3	95.59
Ticari	6633.5	118.93
Tasarruf	40554.8	109.38
Toplam	<u>82254.6</u>	103.67
<u>Haziran 1987</u>		
Resmi	37623.5	107.29
Ticari	7067.9	106.55
Tasarruf	44154.6	108.88
Toplam	<u>88846.0</u>	108.01
<u>Temmuz 1987</u>		
Resmi	40856.8	108.59
Ticari	6675.3	94.45
Tasarruf	47373.8	107.29
Toplam	<u>94905.9</u>	106.83

Bunu teyid eden bir diğer hususta Bankalar kurunda tutulan d6vizlerin bir 6nceki aya g6re artış hızının Mayıs 1987'den itibaren bir y6kselme eğilimi g6stermesidir. (Bak. tablo 5)

Resmi mevduatın K.K.T.C. Merkez Bankası ile diğer bankalar arasında Aralık 1986 - Temmuz 1987 s6resi itibariyle d6k6m6 Tablo 7'de g6sterilmiştir.

Bundan g6r6leceği 6zere Aralık 1986 - Mayıs 1987 d6neminde ortalama 68:32 oranında olan b6l6n6m Haziran - Temmuz 1987'de ortalama 63:37 oranında ger6ekleşmiştir. Bir başka deyişle K.K.T.C. Merkez Bankası nezdindeki resmi mevduatta nisbi bir d6ř6ř kaydedilmiştir. S6z konusu d6ř6ř Hazine Cari Hesabı bakiyesindeki d6ř6şle ilgili g6r6lmektedir.

Tablo 7

Milyon TL

K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar
Nezinde Resmi Mevduat

	<u>K.K.T.C. Merkez Bankası</u>	<u>%</u>	<u>Diğer Bankalar</u>	<u>%</u>	<u>Toplam</u>
Aralık 1986	18374.7	66.7	9191.0	33.3	27565.7
Ocak 1987	22742.8	66.5	11434.3	33.5	34177.1
Şubat 1987	24350.8	67.3	11806.9	32.7	36157.7
Mart 1987	26237.3	69.3	11635.4	30.7	37872.7
Nisan 1987	25985.3	70.8	10699.8	29.2	36685.1
Mayıs 1987	24195.5	69.0	10870.8	31.0	35066.3
Haziran 1987	24329.4	64.7	13294.2	35.3	37623.6
Temmuz 1987	24709.7	60.5	16149.1	39.5	40856.8

Türk Lirası mevduat artış hızı ile toplam plasman artış hızının Aralık 1986 - Temmuz 1987 dönemindeki karşılaştırması Tablo 8'de, İskonto Senetleri ve Banka Plasmanlarının sektörel dağılımı ise Tablo 9'da gösterilmiştir.

Devlet Bütçe açıklarına karşılık T.C.Ziraat Bankasından sağlanan krediler T.C. Ziraat Bankası Lefkoşa Şubesi aracılığı ile verildiğinden geçmiş yıllarda buna ait rakamlar Toplam Banka Plasmanları bünyesinde olmak üzere Hükümet ve Kamu Kurum ve Kuruluşları sektöründe gösterilmekte idi. T.C. Ziraat Bankası Kredisinin yerel banka plasmanları arasına alınmasıyla bu plasmanların sektörel dağılımının ters biçimde yansıtıldığı görüşünden hareketle; ve K.K.T.C ile T.C. arasında imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolü tahtında oluşturulan Karma Ekonomik Komite toplantılarında T.C. Ziraat Bankası Kredisinin Bankamızın Ankara'da T.C. Merkez Bankası nezdindeki hesabına yatırılmasının istenmesine karar verildiği de göz önünde tutularak, sözü edilen dış kaynak niteliğindeki T.C. Ziraat Bankası kredisi bundan böyle yerel banka plasmanları arasında gösterilmeyecektir.

Tablo 8'in tetkikinden görüleceği üzere Temmuz 1987'de 94905.9 milyon ₺ olan toplam Türk Lirası mevduatına karşılık 47631.2 milyon ₺ tutarında plasman yapılmıştır.

Aralık 1986'ya kıyasla Mart 1987'de kaydedilen %22.46 oranındaki mevduat artış hızına karşılık plasman artış hızı %5.08 düzeyinde kalmıştır. Müteakip aylarda da bir önceki aya kıyasla plasman artış hızı mevduat artış hızının gerisinde görülmektedir.

Tablo 9'dan görüleceği üzere plasmanların sektörel dağılımında %41.2 payı olan Yurtiçi ve Yurtdışı ticareti %15.3 payla Hükümet ve Kamu ve Kuruluşları ve %14.2 payla Tarım izlemektedir.

Tablo 8

Milyon ₺

**Türk Lirası Mevduat Artış Hızı İle
Toplam Plasman Artış Hızının
Karşılaştırması**

	Toplam ₺ Mevduat	Bir önceki ayla kar- şılaştırması %	Toplam Plasman	Bir önceki ayla kar- şılaştırması %
Aralık 1986	62671.3		43998.7	
Mart 1987	76745.7	122.46	46233.8	105.08
Nisan 1987	79340.4	103.38	46040.1	99.58
Mayıs 1987	82254.6	103.67	44874.3	97.47
Haziran 1987	88846.0	108.01	46416.9	103.44
Temmuz 1987	94905.9	106.82	47631.2	102.62

Tablo 9

Milyon TL

**İskonto Senetleri ve Banka Plasmanlarının
Sektörel bazda ve Geçmiş dönemle karşılaştırması**

	Aralık 1986		Temmuz 1987	
	<u>%</u>	<u>Miktar</u>	<u>%</u>	<u>Miktar</u>
Hükümet ve Kamu Kurum ve Kuruluşları	25.2	11107.4	15.3	7304.3
Tarım	15.2	6670.5	14.2	6770.0
Madencilik	0.1	36.4	-	1.1
İmalât Sanayii	4.5	1971.1	3.8	1806.0
Yük Taşımacılığı	0.6	250.6	1.0	464.5
Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret	33.0	14516.3	41.2	19605.6
Bina ve İnşaat	2.3	1011.5	3.4	1633.8
Turizm	0.4	185.4	1.1	525.0
Şahsi ve Mesleki Borçlar	9.2	4032.2	13.5	6425.7
İskonto senetleri	9.5	4217.3	6.5	3095.2
	<u>100.0</u>	<u>43998.7</u>	<u>100.0</u>	<u>47631.2</u>

II. BÖLÜM

Ekonomik Gelişmeler

1- Üretim, İstihdam ve fiyatlar

a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı

1984, 1985 ve 1986 yıllarında GSMH'nin dağılımı ve sektörel katma değerlerinin büyüme hızları, Tablo 10'da cari üretici fiyatları ve Tablo 11'de 1977 sabit üretici fiyatlarıyla karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

Cari fiyatlarla 1984'de 73,937.8 milyon ₺ olan GSMH, 1985'de 126,874.2 milyon ₺ ve 1986'da 195,142.7 milyon ₺ olarak gerçekleşmiştir. Buna göre 1984'ten 1985'e %71.6 ve 1985'ten 1986'ya ise, %53.8 büyüme hızı mevcuttur. 1987 yılı için kesin GSMH rakamları henüz mevcut olmamakla beraber II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1988-1992) stratejisinde baz olarak kabul edilen 1987 yılı GSMH'sı, 277,926.2 milyon ₺ olarak tahmin edilmiştir (Tablo 28). Böylece 1986'ya kıyasla 1987'de %42.4 oranında büyüme hızı ortaya çıkacağı tahmin olunmuştur.

1977 sabit fiyatlarıyla 1984'te 4725.2 milyon ₺ olan GSMH, 1985'te 5080.4 milyon ₺ ve 1986'da 5324.1 milyon ₺ olarak gerçekleşmiştir. Bu itibarla sabit fiyatlarla büyüme hızı 1985'te %7.5 ve 1986'da %4.8'dir. Sabit fiyatlarla 1987 yılı GSMH'sı hakkında herhangi bir tahmin yapılmadığından bu yıla ait büyüme hızının sabit fiyatlarla ifadesi şu anda mümkün değildir.

1984, 1985 ve 1986 yıllarında GSYİH'daki sektör paylarına göz attığımızda her üç yılda, Kamu Hizmetlerinin %21.4, %22.3 ve %21.7 oranları ile birinci sırayı, Ticaretin %19.8, %19.1 ve %18.7 oranları ile ikinci sırayı ve Tarımın %16.8, %16.0 ve %12.5 oranları ile üçüncü sırayı işgal ettiğini görürüz. Bunları 1984 yılında Ulaştırma-Haberleşme ve Sanayi, 1985, 1986 yıllarında ise Sanayi ve Ulaştırma-Haberleşme izlemektedir.

1986 yılında büyüme hızındaki yavaşlamanın önemli bir nedeni kuraklık nedeniyle bitkisel üretimde kaydedilen düşüştür.

Tablo 10

GSMH'nın Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları

(Cari üretici fiyatlarıyla Milyon TL)

SEKTÖRLER	1984		1985		1986		Büyüme Hızı			Dağılım Yüzdesi		
	1984	1985	1985	1986	1984-1985	1985-1986	1984	1985	1986	1984	1985	1986
1. Tarım	11.901.3	26.142.8	28.016.0	119.7	7.2	16.4	21.0	14.6				
a) Çiftçilik	11.560.0	25.288.5	26.959.0	118.8	6.6	15.9	20.3	14.0				
b) Ormancılık	23.5	101.6	147.3	332.3	45.0	-	0.1	0.1				
c) Balıkçılık	317.8	752.7	909.7	136.8	20.9	0.5	0.6	0.5				
2. Sanayi	6.561.5	11.641.2	20.513.4	77.4	76.2	9.0	9.3	10.7				
a) Maden ve Taşocaklığı	368.0	733.2	1.425.1	99.2	94.4	0.5	0.6	0.7				
b) İmalât Sanayii	5.539.7	10.096.0	17.814.0	82.2	76.4	7.6	8.1	9.3				
c) Elektrik ve Su	653.8	812.0	1.274.3	24.2	56.9	0.9	0.6	0.7				
3. İnşaat	3.686.5	5.308.0	15.892.6	44.0	199.4	5.1	4.3	8.3				
4. Ticaret	18.600.1	30.641.6	44.010.8	64.7	43.6	25.6	24.5	23.0				
a) Toptan ve Per. Ticaret	16.035.9	24.120.6	34.729.4	50.4	44.0	22.1	19.3	18.1				
b) Otelcilik ve Lokantacılık	2.564.2	6.521.0	9.281.4	154.3	42.3	3.5	5.2	4.9				
5. Ulaştırma-Haberleşme	5.695.6	9.578.0	13.407.6	68.2	40.0	7.9	7.7	7.0				
6. Mali Müesseseler	3.341.3	5.113.0	8.512.4	53.0	66.5	4.6	4.1	4.4				
7. Konut Gelirleri	2.221.9	3.569.4	5.407.0	60.6	51.5	3.1	2.9	2.8				
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	2.465.9	5.630.4	10.443.8	128.3	85.5	3.4	4.5	5.4				
9. Kamu Hizmetleri	12.652.8	18.404.0	34.107.8	45.5	85.3	17.4	14.7	17.8				
İthalât Vergileri	5.433.1	8.796.0	11.465.0	61.9	30.3	7.5	7.0	6.0				
GSYİH (a.f.)	72.560.0	124.824.4	191.776.4	72.0	53.6	100.0	100.0	100.0				
Net Dış Alem Faktör Geliri	1.377.8	2.049.8	3.366.3	48.8	64.2	1.9	1.6	1.8				
GSMH (a.f.)	73.937.8	126.874.2	195.142.7	71.6	53.8	101.9	101.6	101.8				

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Tablo 11

GSMH'nın Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları

SEKTÖRLER	(1977 Sabit Üretici fiyatlarıyla Milyon TL)							
	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi					
	1984-1985	1985-1986	1984	1985	1986	1986		
1. Tarım	686.0	801.0	655.2	16.8	-18.2	16.8	16.0	12.5
a) Çiftçilik	659.5	761.2	618.2	15.4	-18.8	16.3	15.2	11.8
b) Ormancılık	1.0	3.1	3.9	210.0	25.8	-	0.1	0.1
c) Balıkçılık	25.5	36.7	33.1	43.9	-9.8	0.5	0.7	0.6
2. Sanayi	435.2	510.8	600.0	17.4	17.5	9.1	10.2	11.5
a) Madencilik ve taşocakçılığı	11.0	12.2	14.0	10.9	14.8	0.2	0.2	0.3
b) İmalât Sanayii	335.8	400.7	464.5	19.3	15.9	6.8	8.0	8.9
c) Elektrik ve Su	88.4	97.9	121.5	10.7	24.1	2.1	2.0	2.3
3. İnşaat	270.4	263.8	366.5	-2.4	38.9	5.7	5.3	7.0
4. Ticaret	899.0	957.3	980.2	6.5	2.4	19.8	19.1	18.7
a) Toptan ve Perakende Ticaret	824.9	876.4	887.3	6.2	1.2	18.2	17.5	17.0
b) Otelcilik ve Lokantacılık	74.1	80.9	92.9	9.2	14.8	1.6	1.6	1.7
5. Ulaştırma-Haberleşme	485.2	474.5	574.8	-2.2	21.1	9.6	9.5	11.0
6. Mali Müesseseler	201.6	217.5	224.1	7.9	3.0	4.3	4.4	4.3
7. Konut Gelirleri	322.4	337.5	345.6	4.7	2.4	6.6	6.8	6.6
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	162.1	169.4	188.2	4.5	11.1	3.5	3.4	3.6
9. Kamu Hizmetleri	1.019.9	1.115.0	1.137.2	9.3	2.0	21.4	22.3	21.7
İthalât Vergileri	155.3	151.5	160.5	-2.4	5.9	3.2	3.0	3.1
GSYİH (a.f.)	4.637.1	4.998.3	5.232.3	7.8	4.7	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Gelirleri	88.1	82.1	91.8	-6.8	11.8	2.9	1.6	1.8
GSMH (a.f.)	4.725.2	5.080.4	5.324.1	7.5	4.8	102.9	101.6	101.8

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

1984, 1985 ve 1986 yıllarına ait karşılaştırmalı Kaynaklar-Harcamalar dengesi Cari fiyatlarla Tablo 12'de ve sabit fiyatlarla Tablo 13'de verilmiştir. GSMH ve Dış Açıkta oluşan Toplam Kaynaklar cari fiyatlarla 1984'te 84.691.5 milyon TL, 1985'te 138.844.5 milyon TL ve 1986'da 209.888.1 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

GSMH'nın Toplam Kaynaklar içindeki payı 1984'te %87.3 iken bu oran 1985'e %91.4 ve 1986'da %93.0'a yükselmiş, Dış Açığın Toplam Kaynaklardaki payı ise 1984'te %12.7 iken bu oran 1985'te %8.6 ve 1986'da %7'ye düşmüştür. Böylece Toplam Kaynaklarda Yurtiçi Kaynaklar lehine bir gelişme olmuş ve dışa bağımlılık azalmıştır.

1984'te Toplam Kaynakların %15.0'i yatırımlara, %85.0'ı ise Tüketime gitmişken, 1985 yılında %17.6 yatırımlara ve %82.4 Tüketime, 1986'da ise %19.5 yatırımlara ve %80.5 Tüketime gitmiştir. Böylece harcamalarda Yatırımlar lehine istikrarlı bir gelişme gözlenmiştir.

Sabit sermaye yatırımlarında Kamunun payı 1984'te %45.4 iken oran 1985'te %36.3'e ve 1986'da %27.7'ye düşmüş, Özel sektörün payı ise 1984'te %54.6 iken oran 1985'te %63.7'ye ve 1986'da %72.3'e yükselmiştir. Toplam tüketimde Kamunun payı 1984'te %22.5 iken oran 1985'te %23.1'e ve 1986'da %24.3'e yükselmiş, Özel Sektörün payı ise 1984'teki %77.5'ten, 1985'te %76.9'a ve 1986'da %75'e düşmüştür. Neticede Kamu kesimi ile karşılaştırıldığında Özel kesimin performansı daha olumlu görülmektedir.

Tablo 12

KAYNAKLAR - HARCAMALAR DENGESİ

	(Cari Fiyatlarla - Milyon TL.)					
	1984		1985		1986	
	Değişme %		Değişme %		Değişme %	
	1984	1985	1986	1985-86	1985-86	1986
I. TOPLAM KAYNAKLAR	84.691.5	138.844.5	209.882.1	63.9	51.2	114.5
1. GSMH (a.f.)	73.937.8	126.874.2	195.142.7	71.6	53.8	100.0
2. Dış Açık	10.753.7	11.970.3	14.739.4	11.3	23.1	14.5
II. TOPLAM YATIRIMLAR	12.725.3	24.472.6	40.908.3	92.3	67.2	17.2
1. Sabit Sermaye	11.234.5	21.004.5	39.435.4	87.0	87.7	15.2
a) Kamu	5.095.6	7.626.4	10.913.9	50.0	43.1	6.9
b) Özel	6.138.9	13.378.1	28.521.5	117.9	113.2	8.3
2. Stok Değişmeleri	1.490.8	3.468.1	1.472.9	132.6	-57.5	2.0
a) Kamu	970.1	739.0	1.669.6	-23.8	125.9	1.3
b) Özel	520.7	2.729.1	- 196.7	424.1	-	0.7
III. TOPLAM TÜKETİM	71.966.2	114.371.9	168.973.8	58.9	47.7	97.3
1. Kamu Tüketimi	16.157.9	26.372.4	41.136.1	63.2	56.0	21.9
2. Özel Tüketim	55.808.3	87.999.5	127.837.7	57.7	45.3	75.4
IV. TOPLAM YURTIÇİ TASAR- RUFLAR	1.971.6	12.502.3	26.168.9	534.1	109.3	2.7

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tanlo 13

KAYNAKLAR - HARCAMALAR DENGESİ

(1977 Sabit Fiyatlarıyla - Milyon TL)

	1984	1985	1986	Değişme %		GSMH'ya Oranı (%)	
				1985-86		1984	
				1984-85	1985-86	1984	1985
I. TOPLAM KAYNAKLAR	5.402.4	5.559.7	5.726.2	2.7	3.0	114.5	109.4
1. GSMH (a.f.)	4.725.2	5.080.4	5.324.1	7.5	4.8	100.0	100.0
2. Dış Açık	687.2	479.3	402.1	-30.3	-16.1	14.5	9.4
II. TOPLAM YATIRIMLAR	813.2	980.0	1.116.1	20.5	13.9	17.2	19.3
1. Sabit Sermaye	717.9	841.1	1.075.9	17.2	27.9	15.2	16.6
a) Kamu	325.6	305.4	297.8	-6.2	-2.5	6.9	6.0
b) Özel	392.3	535.7	778.1	36.6	45.2	8.3	10.6
2. Stok Değişmeleri	95.3	138.9	40.2	45.8	-71.1	2.0	2.7
a) Kamu	62.0	29.6	45.6	-52.3	54.1	1.3	0.6.
b) Özel	33.3	109.3	-5.4	228.2	-	0.7	2.1
III. TOPLAM TÜKETİM	4.599.2	4.579.7	4.610.1	-0.4	0.7	97.3	90.1
1. Kamu Tüketimi	1.032.6	1.056.0	1.122.3	2.3	6.3	21.9	20.8
2. Özel Tüketim	3.566.6	3.523.7	3.487.8	-1.2	-1.0	75.4	69.3
IV. TOPLAM YURTIÇİ TA-SARRUFLAR (GSMH-Toplam Tüketim)	-126.0	500.7	714.0	-	42.6	-2.7	9.9

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

a) İstihdam

1985 ve 1986 yıllarında istihdamın sektörel dağılımı, 30 Haziran 1987 tarihli veriler ışığında yapılan tahminler sonucu ortaya çıkan 1987 rakamları ile karşılaştırmalı olarak Tablo 14'te gösterilmiştir. Her üç yılda %30'un üstünde bir payla Tarım birinci sırayı işgal etmekte bunu yaklaşık olarak %23 payla Kamu Hizmetleri ve %10 payla Sanayi Sektörü izlemektedir. 1986 ve 1987 yıllarında Tarımda ve Kamu Hizmetlerinde görülen düşüşe karşılık İnşaat, Ulaştırma-Haberleşme ve Mali Müesseseler sektörlerinde artışlar kaydedilmiştir.

1985'te 61.499 olan çalışan nüfus 1986'da 64.066'ya ve 1987'de 64.934'e yükselmiştir. Bu suretle işsizlik oranı 1985'te %2.3, 1986'da 2.4 ve 1987'de %1.7 oranlarında ortaya çıkmaktadır.

Tablo 14

İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus

Sektörler	1985		1986		1987	
	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %
1. Tarım	20595	33.5	20142	31.4	19770	30.4
2. Sanayi	6213	10.1	6604	10.3	6497	10.0
a) Madencilik ve Taşocakçılığı	633	1.0	-	-	-	-
b) İmalât Sanayii	4522	7.4	5464	8.5	5188	8.0
c) Elektrik-Su	1058	1.7	1140	1.8	1309	2.0
3. İnşaat	4454	7.2	5753	9.0	6510	10.0
4. Ticaret-Turizm	5586	9.1	5725	8.9	5903	9.1
a) Toptan ve Perakente ticaret	4519	7.4	4544	7.1	4643	7.2
b) Otelcilik Lokantacılık	1067	1.7	1181	1.8	1260	1.9
5. Ulaştırma-Haberleşme	4004	6.5	4584	7.2	4943	7.6
6. Mali Müesseseler	1531	2.5	1563	2.5	1673	2.6
7. Serbest Meslek ve Hizmetler	4641	7.6	5012	7.8	4924	7.6
8. Kamu Hizmetleri (KİT ve Belediye yerler dahil)	14475	23.5	14683	22.9	14714	22.7
Toplam Çalışan Nüfus	61499	100.0	64066	100.0	64934	100.0
İşsiz Sayısı	1405		1568		1076	
Toplam Nüfus	160287		162676		165035	

Kaynak : Devlet Planlama Örgütü

c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler

Devlet Plânlama Örgütünc hazırlanan endekslere göre 1986 yılında hayat pahalılığındaki aylık hareketler 1987 yılının ilk sekiz ayı ile karşılaştırmalı olarak Tablo 15'te verilmiştir. Tablonun tetkikinden görüleceği üzere şu ana kadar geçen yıla kıyasla istikrarlı bir düşüş mevcuttur.

Hayat Pahalılığı 1984'te %70.72, 1985'te %43.04, 1986'da %48.09 ve 1987 nin ilk sekiz aylık dönemi hitamında %19.77 olarak saptanmış olup bunun mal ve hizmet gruplarına göre dağılımı Tablo 16'da gösterilmektedir.

Yüksek enflasyonist ortamda maaş ve ücretlerin satın alma gücünü korumak düşüncesiyle 1983 yılından beri eşel mobil sistemi uygulanmaktadır. 1985 yılı sonuna kadar her dört ay sonundaki hayat pahalılığı artışı dikkate alınarak maaş ve ücretlere yansıtılan artışlar 1986 yılından itibaren her üç ay sonundaki duruma göre yapılmaya başlanmıştır. Asgari ücret Komisyonunun 28 Kasım 1986 tarihli toplantısında asgari ücret ayda 90,000.-₺ olarak tesbit edilmiştir ve uygulaması 1 Ocak 1987 tarihinden beri sürdürülmektedir.

Tablo 15

Hayat Pahalılığı

	1986 %	1987 %
Ocak	7.10	3.18
Şubat	11.54	4.43
Mart	19.01	9.05
Nisan	19.15	10.00
Mayıs	20.69	11.35
Haziran	21.07	17.12
Temmuz	31.75	19.33
Ağustos	36.47	19.77
Eylül	36.68	
Ekim	38.81	
Kasım	41.48	
Aralık	48.09	

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 16

Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet
Gruplarına Göre Dağılımı

	1984 %	1985 %	1986 %	1987 (8 ay) %
Yiyecek ve içecek	45.48	16.89	30.83	8.02
Ev ve ev masrafı	6.70	5.03	3.23	3.19
Giyim	5.53	12.34	7.74	4.57
İlaç ve Tıp	0.62	0.46	0.41	0.16
Eğitim	0.60	0.33	0.11	0.12
Taşıt	6.36	3.93	1.45	1.28
Hizmetler	1.32	1.25	1.34	0.42
Eğlence ve Okuma	0.93	0.35	0.92	0.14
Sigara	3.03	2.31	1.88	1.82
Şahsi Harcamalar	0.15	0.15	0.18	0.05
	<u>70.72</u>	<u>43.04</u>	<u>48.09</u>	<u>19.77</u>

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

2. Mali ve Parasal Gelişmeler

a) Mali Gelişmeler

1985 yılında 45.8 milyar ₺ olarak gerçekleşen bütçe harcamalarının %46.9'u yerel kaynaklardan ve %53.1'i dış yardım ve borçlanmalardan karşılanmıştır. Bütçe harcamaları 1986'da 70.5 milyar ₺ ve 1977'nin ilk altı aylık döneminde 44.6 milyar ₺ olarak gerçekleşmiştir. 1977 yılı için yapılan toplam gerçekleşme tahmini ise 108.0 milyar ₺'dir. Böylece 1985'te %46.9, 1986'da %47.2 olarak gerçekleşen ve 1987'de %48.1'e yükselmesi beklenen yerel katkı oranında nisbi bir gelişme gözlenmektedir.

Öte yandan 1984 yılında GSMH'nin %17.8 oranında gerçekleşen Bütçe Yerel Gelirleri 1985'te GSMH'nin %16.9'una düşmüş 1986'da ise %17.1'ine yükselmiştir. 1987 gerçekleşme tahminlerine göre GSMH'nin %18.7'sine ulaşması beklenen yerel gelirler bu açıdan belirgin bir iyileşmeye işaret etmektedir. (Tablo 17 ve 18).

1986 yılı sonu itibariyle birikmiş bütçe açıkları 53.6 milyar ₺'sına balığ olmuştur. Toplam açığın 1987 sonunda 91.6 milyar ₺'sına ulaşması beklenmektedir (Tablo 19). Söz konusu açık T.C. Ziraat Bankası kredileri ve diğer borçlanmalarla karşılanmaktadır.

T.C. Ziraat Bankasından sağlanan krediler, faiz hariç olmak üzere 1986 yılı sonunda 45.9 milyar ₺ tutarındadır. Bunun yıllara göre dökümü Tablo 20'dedir.

b) Parasal Gelişmeler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün Para, Kambiyo, Bankacılık bölümü altında yer alan maddeler peyderpey uygulama alanına konmaktadır. Yeni Merkez Bankası Yasası ile K.K.T.C. Bankalar (Değişiklik) Yasası yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasasının önümüzdeki günlerde yürürlüğe konması ve öngörülen tüzüklerin çıkarılması beklenmektedir.

Tablo 17

GSMH ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi
1984-1987

	Milyar TL			
	1984	1985	1986	1987
	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme
	GSMH Yüzdesi	GSMH Yüzdesi	GSMH Yüzdesi	GSMH Yüzdesi
				Tahmini
I. Bütçe Yerel Gelirleri				
1. Vergi Gelirleri	13.2	21.5	33.3	52.0
a) Dolaysız Vergiler	10.6	17.6	26.3	
b) Dolaylı Vergiler	5.0	8.6	14.5	
2. Diğer Gelirler	5.6	9.0	11.8	
II. Bütçe Giderleri	2.6	3.9	7.0	108.0
1. Cari Giderler	27.0	45.8	70.5	90.0
a) Personel Giderleri	20.4	35.7	58.0	
b) Diğer Cari Giderler	10.3	17.2	27.7	
c) Transferler	2.2	2.9	4.8	
- Sosyal	7.9	15.6	25.5	
- Diğer			15.5	
2. Savunma Giderleri	2.5	3.6	10.0	6.4
3. Yatırımlar	4.1	6.5	5.0	11.6
III. Dış Yardım ve Borçlanmalar	13.8	24.3	37.2	56.0
- Dış Yardımlar				18.0
- Borçlanmalar (açık)				38.0
Not: GSMH 1984	73.9			18.7
1985	126.9			6.5
1986	195.1			2.3
1987	277.9			4.2
				20.2
				6.5
				13.7

Kaynak: Maliye ve Gümrükler Bakanlığı
Devlet Planlama Örgütü

Tablo 18

Karşılaştırmalı Bütçe Özeti
1985-1987

Milyar TL

	1985		1986		1987					
	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme	%	Bütçe	%	6 aylık Gerçek- leşme	%	Yıllık Gerçek- leşme Tahmini	%
Bütçe Finansmanı	21.5	46.9	33.3	47.2	45.5	44.1	22.5	50.4	52.0	48.1
Yerel Kaynaklar							7.8	17.5	18.0	16.7
Dış Yardım } Borçlanma }	24.3	53.1	37.2	52.8	57.6	55.9	14.3	32.1	38.0	35.2
	45.8	100.0	70.5	100.0	103.1	100.0	44.6	100.0	108.0	100.0
Cari Harcamalar	35.7	77.9	58.0	82.3	75.8	73.5	39.4	88.3	90.0	83.3
Savunma Harcamaları	3.6	7.9	5.0	7.1	6.4	6.2	2.9	6.5	6.4	5.9
Yatırım Harcamaları	6.5	14.2	7.5	10.6	20.9	20.3	2.3	5.2	11.6	10.8
	45.8	100.0	70.5	100.0	103.1	100.0	44.6	100.0	108.0	100.0

Kaynak: Maliye ve Gümrükler Bakanlığı
Devlet Planlama Örgütü

Tablo 19

Yıllar İtibarıyle Bütçe Açıkları

Milyar TL

	<u>Bütçe Açığı</u>	<u>GSMH Yüzdesi</u>
1975 yılı açığı	0.1	8.6
1976 yılı açığı	0.2	5.8
1977 yılı açığı	0.3	7.2
1978 yılı açığı	0.3	5.5
1979 yılı açığı	0.7	7.8
1980 yılı açığı	1.5	8.8
1981 yılı açığı	2.0	8.3
1982 yılı açığı	2.9	8.3
1983 yılı açığı	3.7	7.9
1984 yılı açığı	6.8	9.2
1985 yılı açığı	12.5	9.9
1986 yılı açığı	22.6	11.6
1986 sonu birikmiş bütçe açığı	53.6	

Kaynak: Maliye ve Gümrükler Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 20

**T.C. Ziraat Bankasından Sağlanan
Krediler (faizler hariç)'in yıllar
itibarıyla dökümü**

	Milyar ₺
1975	0.1
1976	0.1
1977	0.1
1978	0.3
1979	0.4
1980	1.4
1981	2.0
1982	3.0
1983	5.3
1984	6.4
1985	8.8
1986	18.0
Toplam	45.9

Kaynak: Maliye ve Gümrükler Bakanlığı
Devlet Planlama Örgütü

3. Ticaret Pazarlama ve Ödemeler Dengesi:

a) Ticaret ve Pazarlama

Toptan ve perakente ticaret K.K.T.C. ekonomisinde önemli bir yer işgal etmektedir. Bu sektörden doğan Katma Değer cari fiyatlarla 1984'te 16.035.9 milyon ₺ 1985'de 24.120.6 milyon ₺ ve 1986 da 34.729.4 milyon ₺ olarak gerçekleşmiştir. Böylece sektörün GSYİH içindeki payı 1984'te %22.1 iken 1985'de %19.3 ve 1986'da %18.1 olarak görülmektedir. İstihdam açısından bakıldığında toptan ve perakente ticaret sektöründe çalışanlar 1984'te 4396, 1985'de 4519 ve 1986'da 4544 olarak saptanmıştır. Bu suretle kişi başına düşen katma değer 1984'te 3.6 milyon ₺ 1985'de 5.3 milyon ₺ ve 1986'da 7.6 milyon ₺ şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21 incelendiğinde 1981-1987 yılları itibariyle dış alımın yaklaşık %40-45'inin Türkiye'den ve %55-60'ının diğer ülkelere, dışsatımın ise %20'nin altında bir bölümünün Türkiye'ye ve %80'inin üstünde bir bölümünün diğer ülkelere yapıldığını görürüz.

Genelde dışalımımızda Türkiye birinci sırayı alırken onu Birleşik Krallık dışındaki Avrupa Ortak Pazar ülkeleri, Birleşik Krallık, Uzak Doğu Ülkeleri ve diğer ülkeler izlemiş, dışsatımımızda ise en büyük pay Birleşik Krallığa gitmiş ve Türkiye, Orta Doğu İslam Ülkeleri ve Diğer Avrupa Ortak Pazar ülkeleri izlemiştir. (Tablo 22)

Tarım Ürünleri dışsatımımızın %61 ile %78 arasında değişen bir oranını oluştururken %39 ile %22 arasında değişen bir oranı da Sanayi ve Mineral ürünlerinden oluşmuştur. Dışalımda yaklaşık %10 tarımsal ürünlere karşılık %90 Sanayi ve Mineral ürünleri gözlenmektedir (Tablo 23 ve 24).

Dış ticaret açığımız dolar bazında yaklaşık olarak yılda 100 milyon ABD \$ düzeyindedir. 1979-1987 döneminde dışsatımın dışalımı karşılama oranının %28 ile %47 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 25).

Dış ticaretimizin gelişmesinde ulaşım ve haberleşme en büyük etkenlerdendir. Politik ve ekonomik nedenlerle K.K.T.C. deniz ve hava limanlarına uluslararası ticarete mevcut koşulların gerektirdiği şekilde düzenli uçak ve gemi seferleri yapılamamaktadır. Dış dünya ile haberleşme imkânlarımız da arzu edilen düzeyde değildir. Bütün bunlara karşın çok sayıda yabancı ülke ile ticari ilişkiler tesis edilmiş olup durumun iyileştirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Tablo 21

K.K.T.C.'nin TÜRKİYE VE DİĞER ÜLKELERLE OLAN DIŞ TİCARETİ
1981-1987

Milyon ABD \$

Yıllar	D I Ş A L I M			D I Ş S A T I M				
	Türkiye	%	DİĞER Ülkeler	Toplam	Türkiye	%	DİĞER Ülkeler	Toplam
1981	44.2	42.5	59.9	104.1	7.1	19.3	29.8	36.9
1982	49.5	41.3	70.4	119.9	7.3	18.5	32.2	39.5
1983	65.3	45.0	80.0	145.3	6.5	16.1	34.2	40.7
1984	61.5	45.1	74.8	136.3	8.4	21.6	30.4	38.8
1985	65.1	45.5	77.9	143.0	5.4	11.7	40.9	46.3
1986	70.1	45.8	83.1	153.2	7.7	14.8	44.3	52.0
1987	64.7	39.5	99.2	163.9	3.7	6.3	54.3	58.0
Tahmin								

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Tablo 22

ÜLKELER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET
1984 - 1987

ÜLKELER	1984				1985				1986				1987			
	Dış Alım Değer	%	Dış Satım Değer	%	Dış Alım Değer	%	Dış Satım Değer	%	Dış Alım Değer	%	Dış Satım Değer	%	Dış Alım Değer	%	Dış Satım Değer	%
I. Türkiye	61.5	45.1	8.4	21.6	65.1	45.5	5.4	11.7	70.1	45.8	7.7	14.8	64.7	39.5	3.7	14.8
II. Diğer Ülkeler	74.8	54.9	30.4	78.4	77.9	54.5	40.9	88.3	83.1	54.2	44.3	85.2	99.2	60.5	54.3	85.2
1. Birleşik Krallık	20.9	15.3	21.4	55.2	27.5	19.2	31.2	67.4	22.7	14.8	32.8	63.1				
2. Diğer AET Ülkeleri	27.7	20.3	1.9	4.9	25.4	17.8	3.9	8.4	28.6	18.7	1.9	3.6				
3. Orta Doğu İslam Ülkeleri	0.1	0.1	6.8	17.5	0.8	0.6	4.5	9.7	1.7	1.1	5.3	10.2				
4. Uzak Doğu Ülkeleri	12.2	9.0	-	-	10.7	7.5	-	-	15.8	10.3	-	-				
5. Diğer	13.9	10.2	0.3	0.8	13.5	9.4	1.3	2.8	14.3	9.3	4.3	8.3				
T O P L A M	136.3	100.0	38.8	100.0	143.0	100.0	46.3	100.0	153.2	100.0	52.0	100.0	163.9	100.0	58.0	100.0

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü
Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı

Tablo 23

MAL GRUPLARINA GÖRE DIŞSATIM
1984-1987

Milyon ABD \$

G R U P	1984	%	1985	%	1986	%	1987 Tahmin	%
1. Tarım Ürünleri	26.6	68.5	35.9	77.6	36.9	71.0	35.5	61.2
a) Narenciye	19.8	51.0	29.9	64.6	28.5	54.8	26.8	46.1
b) Patates	1.9	4.9	2.6	5.6	3.8	7.3	3.2	5.6
c) Canlı Hayvanlar	2.9	7.5	2.3	5.0	2.3	4.4	2.5	4.3
d) Diğer Tarım Ürünleri	2.0	5.1	1.1	2.4	2.3	4.4	3.0	5.2
2. Sanayi Ürünleri	12.2	31.5	10.3	22.2	14.7	28.3	22.0	37.9
a) İşlenmiş Tarım	3.6	9.3	3.9	8.4	4.9	9.4	7.0	12.1
b) Diğer Sanayi Ürünleri	8.6	22.2	6.4	13.8	9.8	18.9	15.0	25.8
3. Mineraller	-	-	0.1	0.2	0.4	0.7	0.5	0.9
T O P L A M	38.8	100.0	46.3	100.0	52.0	100.0	58.0	100.0

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı

Tablo 24

MAL GRUPLARINA GÖRE DIŞALIM
1984-1987

G R U P	1984	%	1985	%	1986	%	1987 Tahmin	%
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	15.5	11.4	16.5	11.5	16.1	10.5	16.9	10.3
2. İçkiler ve Tütün	6.2	4.5	7.0	4.9	7.3	4.8	7.5	4.6
3. Yakıttan Gayri Yanmayan Hammadde	2.5	1.8	3.0	2.1	3.3	2.1	3.6	2.2
4. Mineral Yakıtlar Yağlayıcı Madde ve İlgili olanlar	17.8	13.1	19.9	13.9	11.3	7.4	12.8	7.8
5. Hayvan ve Sebze Yağları	1.6	1.2	2.0	1.4	1.0	0.6	1.3	0.8
6. Kimyevi Maddeler	12.7	9.3	13.3	9.3	13.2	8.6	14.8	9.0
7. Hammaddesine göre Tasnif edilenler	39.0	28.6	37.3	26.1	49.3	32.2	50.0	30.5
8. Makine ve Nakliye Araçları	28.7	21.1	32.7	22.9	37.8	24.7	41.9	25.6
9. Çeşitli Mamüller	12.3	9.0	11.3	7.9	13.9	9.1	15.1	9.2
T O P L A M	136.3	100.0	143.0	100.0	153.2	100.0	163.9	100.0

Kaynak: Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 25

D İ Ő T İ C A R E T
1979-1987

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 Tahmin
Dışalım	90.8	94.4	104.1	119.9	145.3	135.6	141.7	153.2	163.9
Dışsatım	35.8	44.5	36.9	39.5	41.0	38.4	45.8	52.0	58.0
Açık	55.0	49.9	67.2	80.4	104.3	97.2	95.9	101.2	105.9
Dışsatımın Dışalımını Karşılama Oranı	39.4%	47.1%	35.4%	32.9%	28.2%	28.3%	32.3%	33.9%	35.3%

Kaynak: Ekonomi Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Devlet Planlama Örgütü

b) Ödemeler Dengesi

1984 yılında 97.5 milyon ABD \$ olan ticaret açığı 1986 yılında 101.2 milyon ABD \$'ına yükselmiştir. Dışsatımlarımız dışalımımızın yaklaşık olarak üçte birini karşılayabilmektedir. 1979-1987 dönemi dış ticaretini gösteren Tablo 25 incelendiğinde en iyi performansın, ihracatın, ithalâtın %47.1'ini karşıladığı 1980 yılında, en kötü performansın ise ihracatın, ithalâtın sadece %28.2'sini karşılayabildiği 1983 yılında olduğu görülür. 1983'ten sonra sürekli iyileşme gözlenmektedir (Tablo 26).

Görünmeyen işlemlerde turizmin katkısı 1984'te 40.3 milyon ABD \$'ından 1985'te 47.3 ABD \$'ına ve 1986'da 52.0 milyon ABD \$'ına yükselmiştir. 1986 yılında K.K.T.C.'ye gelen turist sayısı 133830 olup en yüksek düzeydedir. Bunların %80'i Türkiye'den %20'si ise diğer ülkelerden gelmiştir. 1987'nin ilk sekiz aylık döneminde turist sayısı %79.4 Türkiye ve %20.6 diğer ülkelerden olmak üzere 111.116'dır (Tablo 27).

Diğer Görünmeyen İşlemler kalemi yurt dışından gelen havaleler, Türk Barış Gücünün Kuzey Kıbrıs'taki harcamaları ve Birleşmiş Milletler Barış Gücü ile İngiliz Üs Bölgelerinde çalışanların kazançlarından, sivil uçak kiralaması için yapılan ödemeler, yabancı ülkelerde okuyan öğrencilerin masrafları, yabancı ülkelerde tedavi olanların harcamaları ve hükümet görevlileri ile dış temsilciliklerin harcamaları çıktıktan sonra kalan miktarı göstermektedir.

Tablo 26

ÖDEMELER DENGESİ

(Cari fiyatlarla Milyon
ABD \$)

	1984	1985	1986	Değişme	
				1984-85	1985-86
I. Cari İşlemler					
A. Dış Ticaret					
1. Dışsatım	38.8	46.3	52.0	19.3	12.3
2. Dışalım	136.3	143.0	153.2	4.9	7.1
Dış Ticaret Dengesi	-97.5	-96.7	-101.2	-0.8	4.7
B. Görünmeyen İşlemler					
1. Turizm (net)	40.3	47.3	52.0	17.4	9.9
2. Diğer görünmeyenler (net)	27.9	26.7	27.6	-4.3	3.4
Görünmeyen İşlemler Dengesi	68.2	74.0	79.6	8.5	7.6
Cari İşlemler Dengesi	-29.3	-22.7	-21.6	-22.5	-4.8
II. Sermaye Hareketleri					
1. T.C. Yardım ve Kredileri	38.3	36.4	28.4	-5.0	-22.0
2. Diğer Dış Yardımlar	2.2	4.9	6.5	22.3	13.3
3. Bedelsiz Dış Alım	34.9	37.4	37.2	7.2	-0.5
4. Kısa Vadeli Diğer Sermaye Hareketleri	-38.8	-43.0	-37.2	10.8	-13.5
Sermaye Hareketleri Dengesi	36.6	35.7	34.9	-2.5	-2.2
Genel Denge	7.3	13.0	13.3	78.1	2.3
III. Rezerv Hareketleri (-Artış+Azalış)	-4.6	-11.6	-4.1	52.2	-64.7
IV. Net Hata ve Noksan	-2.7	-1.4	-9.3	-48.1	564.3

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 27

**TÜRKİYE VE DİĞER ÜLKELERDEN GELEN TURİSTLER
1978-1987**

Yıllar	T.C.den turist	% Payı	Diğer Ülkelerden turist	% Payı	Toplam
1978	104738	92.8	8172	7.2	112910
1979	95115	87.7	13286	12.3	108401
1980	69808	82.6	14703	17.4	84511
1981	62660	80.2	15474	19.8	78134
1982	65018	74.2	20611	25.8	87629
1983	78467	79.3	20467	20.7	98934
1984	93413	82.4	19905	17.6	113318
1985	103791	83.0	21284	17.0	125075
1986	107064	80.0	26766	20.0	133830
1987 (sekiz ay)	88215	79.4	22901	20.6	111116
Ocak	9041		992		10033
Şubat	8815		1238		10053
Mart	8005		1731		9736
Nisan	11801		3182		14983
Mayıs	10020		2930		12950
Haziran	12752		3291		16043
Temmuz	14341		4913		19254
Ağustos	13440		4624		18364

Kaynak: Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

4- Kalkınma Konusu

Bakanlar Kurulunun 21 Ağustos 1987 tarihli toplantısında II. Beş yıllık Kalkınma Plânı Stratejisi (1988-1992) onaylanarak 28 Ağustos 1987 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Buna göre GSMH'nin büyüme hedefi yılda ortalama %6.5 olarak benimsenmiştir. Kişi başına düşen gelir ise yılda ortalama %5.6'lık, bir artışla 1987 yılında 1,684,000 TL'sından 1992 yılında 2,215,000 TL'sına ulaşacaktır.

Gerçekleşmesi beklenen GSYİH artışının %10.6'sı tarımdan %20.3'ü sanayiden ve %69.1'i ise hizmetler sektörü hasıla artışından sağlanacaktır. GSYİH içerisinde tarım sektörünün payı 1987 baz yılında %14.0 iken 1992 yılında %13.0'e düşecektir. Bunun yanında sanayi sektörünün payı %12.9'dan %13.6'ya toplam hizmetlerin payı ise %68.6'dan %68.8'e yükselecektir.

Öngörülen hedeflere ulaşmayı sağlamak üzere II. Plân döneminde 1987 fiyatlarıyla toplam 333,017.4 milyon TL düzeyinde sabit sermaye yatırıma gereksinme duyulacaktır. Bunun %10.0'u tarım %22.7'si sanayi ve %67.3'ü de toplam hizmetler için öngörülmüştür.

Fert başına tüketim 1987 yılı fiyatlarıyla 1,458,593 TL'sından yılda ortalama %5.5'lik bir artışla 1992 yılında 1,904,807 TL'sına yükselmiş olmaktadır.

1987 yılında 15,705.5 milyon TL'si olarak gerçekleşmesi beklenen dış açık yılda ortalama %8.8 artarak plân dönemi sonunda 23,955.8 milyon TL' sine yükselecektir.

Plân döneminde, kamu gelirleri yılda ortalama %11.1 oranında artarak 1992 yılında 93,082.1 milyon TL'sına yükselecektir. 1992 yılında toplam kamu gelirlerinin %35.2'sini dolaysız vergiler, %38.6'sını dolaylı vergiler ve geriye kalan %26.2'sini ise vergi dış gelirlerinin oluşturması hedef alınmıştır.

Sektörel Katma değer ve GSMH hedefleri Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28

SEKTÖREL KATMA DEĞER VE GSMH HEDEFLERİ

(1987 Fiyatlarıyla Milyon ₺)

SEKTÖRLER	1987 Yılı	GSYİH'da % Payı	1992 Hedef Yılı	GSYİH'da % Payı	Beş Yıllık Endeks	Yıllık Ortalama Artış %
I. TARIM	38,272.1	14.0	49.973.2	13.0	130.6	5.5
1. Bitkisel Üretim	26.822.0	9.8	33.950.1	8.8	126.6	4.8
2. Hayvancılık	11.450.1	4.2	16.023.1	4.2	139.9	7.0
II. SANAYİ	35.088.7	12.9	52.132.0	13.6	148.6	8.2
1. İmalât-Sanayi	32.841.1	12.0	48.956.1	12.8	149.1	8.3
2. Elektrik-Su	2.247.6	0.9	3.175.9	0.8	141.3	7.2
III. HİZMETLER	187.368.8	68.6	264.051.9	68.8	140.9	7.1
1. İnşaat	18.268.6	6.7	26.942.0	7.0	147.5	8.1
2. Ticaret	50.287.3	18.4	76.206.1	19.8	151.5	8.7
3. Turizm	14.342.4	5.3	22.192.8	5.8	154.7	9.1
4. Ulaştırma	16.226.7	5.9	22.526.6	5.9	138.8	6.8
5. Haberleşme	3.347.4	1.2	4.726.1	1.2	141.2	7.1
6. Mali Müesseseler	10.196.5	3.7	14.666.5	3.8	143.8	7.5
7. Serbest Meslek ve Hizmetler	14.337.5	5.3	20.305.6	5.3	141.6	7.2
8. Kamu Hizmetleri	51.345.3	18.8	63.985.5	16.7	124.6	4.5
9. Konut Sahipliği	9.017.1	3.3	12.500.7	3.3	138.6	6.8
Toplam (I+II+III)	260.729.6	95.5	366.157.1	95.4	140.4	7.0
İthalât Vergileri	12.287.8	4.5	17.813.2	4.6	145.0	7.7
GSYİH	273.017.4	100.0	383.970.3	100.0	140.6	7.1
Dış Alem Faktör-Gelirleri	4.908.8	1.8	6.261.8	1.6	127.6	5.0
GSMH	277.926.2	101.8	390.232.1	101.6	140.4	7.0

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

III. BÖLÜM

MERKEZ BANKASININ ALTI AYLIK HESAPLARI

Tablo 29

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'nın
30.6.1987 TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF	(Milyon TL)		PASİF	(Milyon TL)	
	1987 Haziran	1986 Aralık		1987 Haziran	1986 Aralık
Döner Değerler (1)	37.382.8	28.188.8	Hazine Cari Hesabı (5)	24.261.4	-
Krediler (2)	9.678.0	10.703.0	Mevduat (6)	9.400.1	10.377.2
Bina ve Teçhizat (3)	56.9	51.4	Mevduat Munzam Kar. (7)	8.637.6	5.620.0
Diğer Aktifler (4)	1.162.7	8.394.3	Fonlar (8)	69.4	26.339.5
			Diğer Pasifler (9)	1.369.7	2.047.8
			Öz Kaynaklar (10)	4.542.2	2.953.0
	42.280.4	47.337.5		48.280.4	47.337.5

Tablo 30

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'nın
1.1.1987 - 30.6.1987 DÖNEMİ KAR VE ZARAR HESABI

(Milyon TL)

GİDER	1987		1986	
	Haziran	1.1.86-31.12.86	Haziran	1.1.86-31.12.86
Personel Giderleri (11)	103.6	145.9	2.203.4	2.511.5
İdari Giderler (12)	83.3	105.0	122.2	201.4
Verilen Faizler (13)	653.9	677.8	51.1	83.2
Verilen Komisyonlar	3.1	8.8	2.3	12.7
Amortismanlar	3.9	7.3		
Sair Giderler	7.5	26.9		
Kâr	1.523.7	1.837.1		
	2.379.0	2.808.8	2.379.0	2.808.8

HESAPLAR HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Milyon ₺

	1987 Haziran	1986 Aralık
(1) DÖNER DEĞERLER:		
Kasa	1.073.1	1.600.9
Altın Kasası	1.5	1.5
Efektif deposu (Dolar Karşılıkları, 31.12.1986'da 2,056,264 30.6.1987'de 2,159,590 ABD Dolarıdır.)	1.836.3	1.554.3
Hariçteki Bankalar (₺)	704.7	510.7
Hariçteki Bankalar (Yabancı Para) (Dolar Karşılıkları 31.12.1986'da 32,440.186, 30.6.1987'de 39,712,206 ABD Dolarıdır.)	33.767.2	24.521.4
	37.382.8	28.188.8
(2) KREDİLER		
Hazineye Kısa Vadeli Avans	3.500.-	3.500.-
Hazine Kef. Haiz Bonolar Üzerine Avans	4.700.8	5.911.1
İhracat Senetleri Üzerine Avans	125.9	170.4
Küçük Sanat Erbabı Senetleri Üzerine Avans	389.0	362.6
Ticaret Senetleri Üzerine Avans	81.0	202.9
Sanayi Senetleri Üzerine Avans	367.7	436.5
Tarım Senetleri Üzerine Avans	99.1	102.7
Kooperatif Senetleri Üzerine Avans	400.0	-
Özel Avanslar	14.5	16.8
	9.678.0	10.703.0
(3) BİNA VE TEÇHİZAT		
Teçhizat	50.4	44.9
Eksi: Amortisman	12.4	12.4
	38.0	32.5
Bina	20.8	20.8
Eksi: Amortisman	1.9	1.9
	18.9	18.9
	56.9	51.4
(4) DİĞER AKTİFLER		
Hazine Cari Hesabı	-	8.003.7
Muvakkat Borçlular	1.149.4	384.3
İlk Tesis Giderleri	9.4	9.4
Eksi: Amortisman	5.3	5.3
	4.1	4.1
Kırtasiye ve Matbua Deposu	9.2	2.2
	1.162.7	8.394.3

		Milyon ₺	
		1987 Haziran	1986 Aralık
(5) HAZİNE CARİ HESABI			
Maliye Bakanlığının 8/4/1987 tarih ve 36/79-54/87 sayılı kararı ile Döviz İstikrar ve Fiyat İstikrar fonları hesapları H.C.H. bünyesine alınmıştır. 30 Haziran itibarıyla Döviz İstikrar fonunda 27,676,014,587.62 ₺, Fiyat İstikrar fonunda ise 8,597,302,328.70 ₺ mevcuttur.			
(6) MEVDUATLAR			
Türk Parası		5.002.5	6.234.2
Yabancı Parası		<u>4.397.6</u>	<u>4.143.0</u>
		<u>9.400.1</u>	<u>10.377.2</u>
(7) MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI			
Bankalararası mevduat hariç, tüm Bankaların Mevduatlarının %15'inin Merkez Bankasına yatırılacağı hakkında 35/1987 sayılı yasanın 24. maddesi uyarınca yatırılan miktarı gösterir.			
		<u>8.637.6</u>	<u>5.620.6</u>
(8) FONLAR			
Döviz İstikrar Fonu		-	21.536.4
Fiyat İstikrar Fonu		-	4.803.1
Faiz Farkı İadesi Fonu		<u>69.4</u>	<u>-</u>
		<u>69.4</u>	<u>26.339.5</u>
(9) DİĞER PASİFLER			
Muvakkat Alacaklılar ₺ ve Kby. ile Alacaklı Transituar Hesabını gösterir.			
(10) ÖZ KAYNAKLAR			
Sermaye			250.0
İhtiyatlar			2.584.6
Karşılıklar			<u>118.4</u>
		2.953.0	2.953.0
1987 (Haziran) Net Kâr		1.523.7	
Karşılıklar		<u>65.5</u>	
		<u>4.542.2</u>	

Milyon TL		
	1987 1.1.87-30.6.87	1986 1.1.86-31.12.86
(11) PERSONEL GİDERLERİ		
Yönetim Kurulu Maaşları	14.5	22.5
Personel-		
Maaşlar(Asli Maaşlar+Mem.Öd.+H.P.)	<u>75.8</u>	<u>51.1</u>
Diğer	<u>13.3</u>	<u>72.3</u>
	<u>89.1</u>	<u>123.4</u>
	<u>103.6</u>	<u>145.9</u>
(12) İDARİ GİDERLER		
Sigorta	57.2	57.0
Kıymet Yollama Giderleri	18.3	26.6
Kırtasiye ve Matbua	1.7	5.7
Telex, Telefon	1.2	3.5
Diğer	<u>4.9</u>	<u>12.2</u>
	<u>83.3</u>	<u>105.0</u>
(13) VERİLEN FAİZLER		
Banka Mevduatları (İnterbank Faizleri Dahil)	206.5	206.3
Mevduat Munzam Karşılıkları	338.9	374.0
Döviz Hesapları	<u>108.5</u>	<u>97.5</u>
	<u>653.9</u>	<u>677.8</u>
(14) ALINAN FAİZLER		
Dış Muhabirler	1.458.3	1.608.8
Yerel Faizler	<u>745.1</u>	<u>902.7</u>
	<u>2.203.4</u>	<u>2.511.5</u>
(15) ALINAN KOMİSYONLAR		
Yabancı Para	73.8	144.0
Türk Lirası	<u>48.4</u>	<u>57.4</u>
	<u>122.2</u>	<u>201.4</u>

IV BÖLÜM
BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

Müteakip sayfalardaki tablolar aşağıda listesi verilen bankaların verilerinden derlenmiştir.

- K.K.T.C. Merkez Bankası
- T.C. Ziraat Bankası
- Türk Bankası Ltd.
- Türkiye İş Bankası A.Ş.
- K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.
- K. Kredi Bankası Ltd.
- Türkiye Halk Bankası A.Ş.
- K. Vakıflar Bankası Ltd.
- K. Ticaret Bankası Ltd.
- K. Endüstri Bankası Ltd.
- K. Faisal İslâm Bankası Ltd.
- Asbank Ltd. (Haziran 1986 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır.)

Tablo 31

BANKALARIN AKTİF ÖZETLERİ

Milyon TL

Tarih	Kasa	Merkez Bankası Bakiyesi	Dahili Bankalar Bakiyesi	Harici Bankalar Bakiyesi	Yatırımlar	İskonto Senetleri	Avans ve Krediler	Diğer Aktifler	Aktifler Toplamı
1984									
Aralık	1.032.2	4.462.5	3.469.5	15.631.9	85.8	736.1	36.305.9	24.955.9	86.679.8
1985									
Mart	1.102.3	3.822.1	3.406.5	20.025.7	87.2	951.7	39.880.1	24.523.5	93.799.1
Haziran	1.857.8	3.490.3	3.119.1	20.966.8	93.9	1.232.0	44.224.7	25.071.0	100.055.6
Eylül	1.821.6	5.050.4	3.572.3	20.697.5	86.7	1.560.5	48.587.9	28.618.3	109.995.2
Aralık	1.539.8	5.275.5	4.776.4	19.730.8	90.3	2.122.2	56.884.3	24.587.5	115.006.8
1986									
Mart	1.884.4	7.550.6	1.169.8	26.316.2	105.4	2.899.3	65.336.7	15.907.4	121.169.8
Haziran	2.092.5	9.343.8	2.879.7	27.815.5	121.0	3.380.1	68.479.0	31.656.1	145.767.7
Eylül	2.686.8	11.054.8	2.203.5	29.642.8	187.6	3.360.6	71.942.2	37.805.8	158.884.1
Aralık	2.377.5	13.994.7	2.735.2	35.944.5	193.4	4.217.3	41.903.0	28.655.1	130.020.7
1987									
Mart	3.656.6	15.434.1	2.715.4	42.555.3	207.4	3.942.0	31.565.9	37.699.3	137.776.0
Nisan	3.448.8	17.089.6	2.499.4	44.360.1	235.3	3.429.4	32.211.7	40.924.8	144.199.1
Mayıs	2.665.2	16.041.7	3.757.3	47.194.7	191.2	3.298.6	31.353.7	44.827.7	149.330.1
Haziran	3.897.3	18.115.8	2.938.9	55.573.1	206.3	3.159.9	33.543.2	47.926.8	165.361.3
Temmuz	4.272.8	18.587.6	2.829.7	56.040.1	248.9	3.095.2	35.733.0	53.644.4	174.451.7

Not: (1) Yukarıdaki tabloya K.K.T.C. Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.

(2) K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankasının dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 32

BANKALARIN PASİF ÖZETLERİ

Tarih	Sermaye ve İhtiyatlar	İlk Talep	Küçük Tasarruf	Vadeli Mevduat	Merkez Bankasına Borçlar	Dahili Bankalara Alacak Bakiyesi	Ödenecek Senetler	Diğer Pasifler	Milyon İL	
									Pasifler	Toplamı
1984										
Aralık	5.515.6	7.975.3	3.426.1	9.550.3	6.3	3.088.4	110.9	57.006.9	86.679.8	
1985										
Mart	6.981.3	8.302.9	3.011.3	11.914.5	19.5	1.463.3	60.4	62.045.9	93.799.1	
Haziran	8.969.2	8.520.5	2.181.0	13.326.4	75.5	885.1	92.1	66.005.8	100.055.6	
Eylül	11.630.7	9.129.2	2.001.5	13.820.8	128.7	1.022.3	82.9	72.179.1	109.995.2	
Aralık	8.289.7	9.269.7	2.160.4	16.251.9	251.7	1.018.5	93.1	77.671.8	115.006.8	
MEVDUAT										
1986										
Mart	7.946.7		38.208.6		851.6	825.5	41.1	73.296.8	121.169.8	
Haziran	8.417.6		46.006.7		1.012.8	2.436.4	132.7	87.761.5	145.767.7	
Eylül	8.550.1		50.408.2		1.012.9	1.667.0	737.8	96.508.1	158.884.1	
Aralık	10.950.8		65.280.7		1.116.1	2.231.3	32.9	50.408.9	130.020.7	
1987										
Mart	12.707.6		77.206.7		1.450.9	1.584.6	314.1	44.512.1	137.776.0	
Nisan	12.619.3		81.916.6		1.410.9	1.842.1	322.7	46.087.5	144.199.1	
Mayıs	12.690.5		87.106.2		1.471.9	3.294.8	413.4	44.353.3	149.330.1	
Haziran	12.830.3		97.355.2		1.432.8	2.828.8	436.5	50.477.7	165.361.3	
Temmuz	13.573.7		107.445.0		1.487.8	4.056.3	343.4	47.545.5	174.451.7	

Not: (1) Yukarıdaki tabloya K.K.T.C. Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.

(2) K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankasının dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'den itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 33

İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL DAĞILIMI

Milyon ₺

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taş Ocak-cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşıma-cılığı	Yurtiçi ve Yurt-dışı Ti-careti	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mes-leki Borçlar	İskonto Senet-leri	Toplam
<u>1984</u>											
Aralık	26.169.1	3.434.9	4.5	470.7	137.9	4.285.7	660.6	95.7	2.047.6	617.3	37.924.0
<u>1985</u>											
Mart	29.423.4	3.905.3	3.5	498.8	180.5	4.408.3	630.7	103.8	2.146.4	856.7	42.157.4
Haziran	32.506.0	3.680.7	0.5	548.8	212.9	5.144.8	639.0	111.6	2.554.3	1.077.1	46.475.7
Eylül	39.209.4	2.695.7	0.7	590.7	169.2	5.716.8	596.3	98.4	2.811.7	1.263.0	53.151.9
Aralık	46.761.2	5.274.2	2.5	801.4	172.6	6.258.0	676.4	122.7	3.448.7	1.882.9	65.400.6
<u>1986</u>											
Mart	53.239.2	5.758.5	35.4	1.569.5	114.1	7.440.6	693.9	108.5	3.362.3	2.899.3	75.221.2
Haziran	52.700.5	5.565.6	37.2	1.571.4	191.8	10.018.4	824.8	126.6	3.524.1	3.380.0	77.940.4
Eylül	55.801.8	4.693.2	37.4	1.757.1	235.7	12.194.8	890.1	157.9	3.555.6	3.360.6	82.684.2
Aralık	11.107.4	6.670.5	36.4	1.971.1	250.6	14.516.3	1.011.5	158.4	4.032.2	4.217.3	43.998.7
<u>1987</u>											
Mart	9.226.4	8.000.7	2.8	2.167.6	503.5	16.051.6	1.273.7	310.5	4.755.0	3.942.0	46.233.8
Nisan	8.899.4	7.694.5	2.3	2.711.9	492.8	16.107.4	1.532.1	356.5	4.813.8	3.429.4	46.040.1
Mayıs	8.723.5	7.350.0	0.4	2.081.4	544.9	15.925.6	1.572.3	375.0	5.002.6	3.298.6	44.874.3
Haziran	8.215.3	7.169.6	0.0	1.450.6	443.5	18.254.9	1.562.9	449.5	5.710.7	3.159.9	46.416.9
Temmuz	7.304.3	6.770.0	1.1	1.806.0	464.5	19.605.6	1.633.8	525.0	6.425.7	3.095.2	47.631.2

Not: K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'den itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilançosurundan ihraç edilmiştir.

Tablo 34

İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL YÜZDE (%) DAĞILIMI

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taş Ocak- cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşıma- cılığı	Yurtiçi ve Yurt- dışı Ti- caret	Bina ve İn- şaat	Turizm	Şahsi ve Mes- leki Borçlar	İskonto Senetleri	Toplam
<u>1984</u>											
Aralık	69.00	9.06	0.01	1.24	0.37	11.30	1.74	0.25	5.40	1.60	100.00
<u>1985</u>											
Mart	69.79	9.26	0.01	1.18	0.43	10.46	1.50	0.25	5.09	2.03	100.00
Haziran	69.94	7.92	0.00	1.18	0.46	11.07	1.37	0.24	5.50	2.32	100.00
Eylül	73.77	5.07	0.00	1.11	0.32	10.76	1.12	0.18	5.29	2.38	100.00
Aralık	71.50	8.07	0.00	1.23	0.26	9.57	1.03	0.19	5.27	2.88	100.00
<u>1986</u>											
Mart	70.78	7.66	0.05	2.09	0.15	9.89	0.92	0.15	4.47	3.84	100.00
Haziran	67.62	7.14	0.05	2.01	0.24	12.86	1.06	0.16	4.52	4.34	100.00
Eylül	67.49	5.68	0.05	2.12	0.28	14.75	1.08	0.19	4.30	4.06	100.00
Aralık	25.25	15.16	0.08	4.48	0.57	32.99	2.30	0.42	9.16	9.59	100.00
<u>1987</u>											
Mart	19.96	17.30	0.01	4.69	1.09	34.72	2.75	0.67	10.28	8.53	100.00
Nisan	19.33	16.71	0.00	5.89	1.07	34.99	3.33	0.77	10.46	7.45	100.00
Mayıs	19.44	16.38	0.00	4.64	1.21	35.49	3.50	0.84	11.15	7.35	100.00
Haziran	17.70	15.45	0.00	3.12	0.95	39.33	3.37	0.97	12.30	6.81	100.00
Temmuz	15.34	14.21	0.00	3.79	0.98	41.16	3.43	1.10	13.49	6.50	100.00

Not: K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'den itibaren bu lis- te amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 36 BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ VADELERİNE GÖRE ANALİZİ Milyon TL

Tarih	Vadesiz Mevduat	İhbarlı Mevduat	Vadeli Mevduat				Toplam Mevduat
			1 ay vadeli Mevduat	3 ay vadeli Mevduat	6 ay vadeli Mevduat	1 yıl vadeli Mevduat	
<u>1984</u>							
Aralık	16.774.5	168.7			9.505.6		26.448.8
<u>1985</u>							
Mart	17.158.6	112.2			11.766.9		29.037.7
Haziran	19.948.1	168.3			13.086.7		33.203.1
Eylül	22.902.2	75.6			13.811.4		36.789.2
Aralık	24.666.3	9.2			16.242.7		40.918.2
			Vadeli Mevduat				
<u>1986</u>							
Mart	28.084.7	-		1.729.7	752.8	15.085.5	45.652.7
Haziran	33.911.6	-		2.604.5	1.190.9	15.604.1	53.311.1
Eylül	31.975.9	-		2.695.4	1.154.7	17.921.5	53.747.5
Aralık	37.135.5	-		2.430.2	1.270.1	21.835.5	62.671.3
<u>1987</u>							
Mart	42.612.0	813.8		3.657.1	2.009.6	27.653.2	76.745.7
Nisan	41.950.7	840.9		4.207.2	2.741.5	29.600.1	79.340.4
Mayıs	41.436.5	1.375.4		4.763.3	3.457.0	31.222.4	82.254.6
Haziran	44.667.3	1.357.4		5.304.4	4.037.8	33.479.1	88.846.0
Temmuz	47.294.1	1.621.7		5.469.8	4.538.4	35.981.9	94.905.9

Tablo 35

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ NİTELİĞİNE GÖRE ANALİZİ

Tarih	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduatı	Milyon İL
				Toplam Mevduat
<u>1984</u>				
Aralık	12.202.6	1.866.7	12.379.5	26.448.8
<u>1985</u>				
Mart	13.196.0	1.931.3	13.910.3	29.037.6
Haziran	16.018.4	2.614.9	14.569.8	33.203.1
Eylül	19.030.7	3.248.6	14.509.9	36.789.2
Aralık	21.815.4	3.023.6	16.079.2	40.918.2
<u>1986</u>				
Mart	25.460.1	3.240.7	16.951.9	45.652.7
Haziran	29.029.2	4.321.6	19.960.3	53.311.1
Eylül	28.136.4	4.199.3	21.411.8	53.747.5
Aralık	27.565.7	8.169.3	26.936.3	62.671.3
<u>1987</u>				
Mart	37.872.7	5.074.4	33.798.6	76.745.7
Nisan	36.685.1	5.577.8	37.077.5	79.340.4
Mayıs	35.066.3	6.633.5	40.554.8	82.254.6
Haziran	37.623.5	7.067.9	44.154.6	88.846.0
Temmuz	40.856.8	6.675.3	47.373.8	94.905.9

V. BÖLÜM

PARA VE BANKACILIK MEVZUATI

Sayı: 38/1982

(22/1987 sayılı Yasa ile değiştirilmiş şekliyle)

Para ve Kambiyo İşleri Yasası

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki yasayı yapar:

Kısa İsim 1. Bu Yasa, Para ve Kambiyo İşleri Yasası olarak isimlendirilir.

1. KISIM

USUL VE MÜŞTEREK KURALLAR

Tefsir

2. Bu Yasada metin başka türlü gerektirmedikçe:

"Arbitraj İşlemi" dövizlerin gerekli olduğu hallerde diğer dövizlerle değiştirilmesi ile ilgili işlemleri anlatır.

"Bakanlık" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Maliye İşleri ile ilgili Bakanlığını anlatır.

"Bölge", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde kalan bölgeyi anlatır.

"Devlet", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini anlatır.

"Döviz", Madeni ve kâğıt para şeklindeki bütün yabancı ülke paralarını anlatır.

"Efektif Döviz", Maliye işleriyle ilgili Bakanlıkça alım satımı yapılmak üzere tesbit ve asgari alış ve azami satış fiyatları ilân edilen kâğıt para ve/veya banknot şeklinde yabancı ülke paralarını anlatır.

"Getirilmesi zorunlu döviz", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden yapılan her türlü ihracat, görünmeyen muameleler ve bu Yasa ve bu Yasa altında çıkarılacak Tüzükler ve Dış Ticaret mevzuatında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine getirilmesi öngörülen dövizleri anlatır.

"Kambiyo", dövizle ödemeyi sağlayan her türlü hesap, belge, vasiya ve işlemleri anlatır.

"Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde mukim şahıslar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde ikametgâh sahibi kişileri anlatır. İkametgâhın tayininde tereddüt edildiğinde ilgili yasa kurallarına göre karar verilir. Ancak, geçici görev, seyahat, tahsil, staj, çalışma ve buna benzer sebeplerle dışarıya gitmiş olanlar, aksi sabit olmadıkça bölgede mukim sayılırlar.

"Kıymet", kıymetli taşları, her türlü döviz, menkul kıymetleri, kıymetli madenleri ve kıymetli eşyayı anlatır.

"Kıymetli Eşya", kıymetli madenler veya kıymetli taşlardan mamul veya bunları muhtevi zati eşyalar ile şahsi ziynet eşyalarını anlatır.

"Kıymetli Maden", külçe, toz, çubuk, levha, madeni para vesair şeklindeki, zati eşyalar ile ziynet eşyaları dışında, altın, gümüş ve platini anlatır.

"Kıymetli taşlar", elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, safir, zebercet ve inci anlatır.

"Menkul kıymetler", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti veya yabancı ülkelerde ısdar edilmiş hisse senetleri, tahviller, kurucu ve intifa hisseleri, kupon, fiş ve bu kıymetlere bağlı diğer haklar ile bu hakları temsil eden bütün belgeleri anlatır.

"Yabancı Turist", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dışında ikamet edip, gezmek veya iş maksadı ile bölgeye gelen kişileri anlatır.

"Yetkili Bankalar", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan ve ithalât, ihracat işlemleri yapmaya, döviz almaya, döviz bulundurmaya, döviz satmaya, döviz satışına mesnet teşkil eden turistlere mahsus döviz alım bordroları ve/veya makbuz tanzim etmeye Maliye işleri ile ilgili Bakanlıkça yetkili kılınan bankaları anlatır.

"Yetkili Mercı", konu ile ilgili yetkili Bakanlığı anlatır.

"Yetkili Müesseseler", bu Yasa kuralları uyarınca Döviz alıp satmaya ve bulundurmaya yetkili kılınan müesseseleri anlatır.

"Yolcu", muntazam ve muteber pasaport veya pasaport yerine geçen belgeler hamili olan ve/veya diğer şekillerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine girmek veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden çıkmak üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetince tesbit edilen hava, kara ve deniz giriş ve çıkış limanlarına gelen kişileri anlatır. Ancak, hava, kara ve deniz vasıtalarında görevli personel bu kapsam dışındadır.

Döviz Ta-
sarruf ve
İdaresi

3. (1) Döviz kurlarının saptanması, dövizlerin tasarruf ve idaresi döviz ihracı döviz alım ve satımları, döviz kredisi temini, döviz birikiminin sağlanması döviz tahsis ve kullanım şekilleri Bakanlar Kurulunca çıkarılacak Tüzüklerle düzenlenir.

(2) İthalât, ihracat ve tüm kambiyo işlemlerini yapmaya ve döviz pozisyonu bulundurmaya yetkili kılınacak bankalar, Bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile saptanır.

Döviz
işlemleri

4. (1) Belirli bir limit dahilinde ve/veya limitsiz döviz pozisyonu tutmalarına müsaade edilen bankalar, pozisyonlarındaki dövizleri mevzuat gereğince ve Bakanlık tebliğ, genelge ve direktifleri altında bölgede mukim kişilerin ticari ve gayri ticari her türlü ödemelerinde kullanabilecekleri gibi, muhabirleri nezdindeki hesaplarında da tutabilirler.

Limit dahilinde döviz pozisyonu tutmaya yetkili kılınacak bankalar, limitleri üzerindeki döviz mevcutlarını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına devretmek zorundadırlar. Yapacakları döviz ödemeleri için mevcutları uygun olmadığı takdirde, gerekli döviz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasından veya döviz pozisyonu tutan diğer bankalardan sağlayabilirler.

(2) Döviz pozisyonu tutma yetkisi bulunmayan bankalar, satın aldıkları dövizlerin günlük ihtiyaçları dışındaki kısmını en geç hafta sonu itibariyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına devretmek zorundadırlar.

Ticari ve gayri ticari her türlü ödemeler için ihtiyaç duyacakları dövizleri ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasından veya döviz pozisyonu tutan diğer bankalardan sağlayabilirler.

(3) Yetkili bankalar, ödemeleri için gerekli olduğu takdirde arbitraj işlemleri yapabilirler.

- Yetkili Banka ve müesseselerin döviz alım ve satım işlemleri
5. Yetkili banka ve müesseseler, Bakanlıkça saptanacak dövizleri sınırsız olarak satın alabilirler. Bu şekilde satın alınan dövizler için düzenlenecek makbuz, döviz satanlara verilir.
- Döviz alım ve satım işleri yapmaya yetkili kılınacak müesseselerin izin alma ve çalışma usul ve esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Tüzükle belirlenir.
- Kullanılacak döviz cinsleri
6. İhracat ve görünmeyen muameleler karşılığı getirilecek dövizler ithalât bedellerinin ve görünmeyen muamelelerin ödenmesinde kullanılacak dövizlerin cinsleri, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Tüzükle saptanır.
- Döviz alış ve satış fiyatları
7. Döviz alış ve satışlarında uygulanacak fiyatlar, Bakanlık veya Bakanlığın görevlendireceği kuruluş veya kuruluşlar tarafından saptanır ve ilân edilir. Döviz alış ve satış fiyatlarının saptanmasına ve ilânına ilişkin esaslar Bakanlar kurulunca çıkarılacak bir Tüzükle düzenlenir.
- Döviz ithali
8. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine döviz ithali serbest olup hiçbir kayda tabi tutulamaz ve kaynağı araştırılmaz.
- (2) Yabancı turistler yurda girişleri sırasında pasaportlarına kaydettirdikleri dövizlerden harcamadıklarını yurt dışına çıkarabilirler.
- Döviz ihracı
9. Bakanlıktan önceden izin almadan hiçbir kimse ve/veya müessese, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti liman ve hudutlarından döviz çıkaramaz ve/veya liman ve hudutlarda tasarrufunda döviz bulunduramaz ve/veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hudutları haricine döviz aktarmasında bulunamaz.
- Döviz hesapları
10. Yetkili Bankalar, getirilmesi zorunlu döviz dışında kalan dövizler karşılığında döviz hesapları açabilirler. Bu hesapların açılış ve işleyişine ilişkin esaslar Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Tüzükle saptanır.
- Yetkili banka ve müesseselerin uya-cakları yöntemler
11. Yetkili Banka ve müesseseler, aldıkları ve sattıkları dövizler için düzenleyecekleri makbuzların bir nüshasını döviz alan ve satanlara verirler.
- Yetkili banka ve müesseseler, aldıkları ve sattıkları dövizler ile döviz pozisyonlarındaki mevcutlarını aylık beyannamelerle doğrudan veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası aracılığıyla Bakanlığa bildirirler.
- Menkul kıymetlerin ısdarı bölgeye ithali ve ihracı
12. Menkul kıymetlerin ısdarı, bölgeye ithali ve ihracı Bakanlığın iznine bağlıdır. Menkul kıymetlerin ısdarı, bölgeye ithali ve ihracı ile ilgili izin şartları Bakanlık tarafından saptanır ve müracaatçıya bildirilir. Bölgede satışı yapılmış yabancı menkul kıymetlerin ve kuponların tahsilât bedelleri yetkili banka kanalıyla getirilmesi kaydıyla ihraç edilebilir.
- Zati ziynet eşyalarının ithali
13. Yolcu beraberinde kıymetli madenlerden mamul zati ziynet eşyalarının bölgeye getirilmesi, gümrük mevzuatının müsaadesi nisbetinde serbesttir.
- Kıymetli maden ve kıymetli madenlerden mamul eşyanın ithali ve ihracı
14. Kıymetli maden ve kıymetli madenlerden mamul eşyanın yolcu beraberindeki kişisel ziynet eşyası hariç, her ne suretle olursa olsun ithali ve ihracı Bakanlığın önceden iznine bağlıdır. Bu konudaki esaslar Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça saptanır.

Yabancı turist ve yolcuların zati eşyalarının ithal ve ihracı

15. Yabancı turist ve yolcular ile bölgede mukim kişiler, kendilerinin ve ailelerinin zati eşyaları ile teamüle uygun ve makul ölçüde hediye olarak getirdikleri eşyaları herhangi bir izne bağlı olmadan serbestçe ithal edebilirler.

Yabancı turist ve yolcular beraberlerinde getirdikleri eşyaları ve bedelini döviz bozdurmak suretiyle ödeyerek bölgede satın aldıkları ve ihracat iznine bağlı olmayan eşyaları, herhangi bir izin gerekmeksizin beraberlerinde veya diğer vasıtalarla çıkarabilirler.

Sürelerin hesaplanması

16. Süreler, işlemin yapıldığı günü izleyen ilk iş gününden itibaren başlamak üzere hesaplanır. Sürenin bitimi tatil gününe rastladığı takdirde, tatili izleyen ilk iş günü akşamı sona erer.

II. KISIM

İHRACAT

İhracat işlemleri ile ilgili yöntemler

17. (1) İhracatçılar, 18. maddede belirtilen süreler saklı kalmak koşuluyla ihraç ettikleri mal veya yaptıkları hizmet karşılığı dövizlerin en az %90'ını malın fiili ihracı veya hizmetin görüldüğü tarihten başlayarak en çok 90 gün içerisinde yurda getirmekle yükümlüdürler. Bakiye %10 oranındaki dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilir. Getirilmekle yükümlü bulunan, mal ve hizmet ihracı karşılığı ve görünmeyen muamelelerinden sağlanan dövizler, Devletin emrinde olup, bu madde kurallarına uygun olarak yurda getirilen dövizlerin kullanımı Bakanlar kurulunun çıkaracağı bir Tüzükle belirlenir.

Gümrük idareleri, ihraç malının lisans, tescil veya konsinye belgesinde yazılı mal, cins ve miktarları ile uygunluğunu kontrol ettikten sonra ihracına izin verirler.

İhracat yöntemleri, dövizlerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine intikaline dair taahhütnameler, ihraç lisans/tescil beyannameleri, ihraç talepname, sevk belgeleri ve ihracata aracılık yapan bankaya ve Gümrük İdarelerine tevdi edilecek belgeler ve ihracatla ilgili işlemlere ilişkin yöntemler çıkarılacak tüzükle düzenlenir.

(2) Yetkili bankalar, Gümrük İdaresinden ve acenteden gelen vesikalarla ihracatçının tevdi ettiği ihraç malına ait belgeleri, mal bedelinin ödenmesi mukabilinde teslim edilmek üzere muhahbirlerine gönderirler.

İhracat bedelinin peşin olarak gönderilmiş olması halinde, sevkiyat tutarı peşin dövizlerden mahsup edilir.

Yetkili bankalar, ihracat bedellerinin tahsilini takip ve temin etmekle yükümlüdürler. Süresinde kapatılmayan hesaplar Bakanlığa bildirilir.

Yapılan ihracatta zuhur edecek vezin noksanlığı kalite farkı gözetme ücreti, ekspertiz ücreti ve manipulasyon masrafı, muhahbir banka masraf ve komisyonu gibi ticari teamüllere uygun bedeller, bunların belgelendirilmesi halinde, mal bedellerinden düşülür veya transfer edilir.

Özelliği olan ihracat

18. (1) Konsinye olarak yapılan ihracatta malların fiili ihraç tarihinden itibaren en geç 3 ay içinde satışının yapılması ve satış tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde ihracat bedeli dövizlerin

getirilerek yetkili bankalara satılması zorunludur. Gümrük idarelerince ihracata müsaade edilirken yukarıda belirtilen şartların yerine getirileceğine mütedair Bakanlıkça çıkarılacak ve Resmi Gazete'de ilân edilecek taahhünamelere uygun olarak işlem yapılır.

(2) Alivire satışlardan mal bedellerinin tahsili 17. madde kurallarına bağlıdır.

(3) Ticari amaçlarla kitap, gazete, mecmua, pul ve film ihracına, ihraç tarihinden itibaren 3 ay içinde mal bedellerinin getirileceğine dair Bakanlıkça çıkarılacak ve Resmi Gazete'de ilân edilecek Taahhünameler çerçevesinde Gümrük İdaresince izin verilir.

(4) Bu maddede öngörülen süreler gerekli görüldüğü takdirde Bakanlıkça kısaltılabilir.

Alınan taahhünameler ihracatçının göstereceği yetkili bankaya gönderilir.

Sürelerin uzatılması

19. İhracat bedellerinin getirilmesine ait süreler, mücbir sebeplerin mevcudiyeti halinde, birer aylık devreleri geçmemek üzere Bakanlıkça 2 ay uzatılabilir.

Döviz hesaplarının kapatılması

20. İhracat bedeli dövizlerin süresi içinde getirilip yetkili bankalara bu Yasa ve Bu Yasa altında çıkarılacak tüzüklerde belirlenecek şekillerde satılması ve/veya bankalara yatırılması ve ihracat hesaplarının kapatılması şarttır.

Bedelsiz ihracat

21. (1) Gümrük idarelerince bedelsiz olarak ihracata izin verilecek mallar şunlardır;

(a) Miktarı ticari teamüllere uygun numuneler;

(b) Reklâm eşyası;

(c) Daha önce usulüne uygun olarak ihraç edilmiş malların bedelsiz olarak gönderilmesi ticari örf ve adetlere uygun parçaları ile, garantili olarak ihraç edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları;

(ç) Teamüle uygun hediyeler;

(d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu ve Özel kuruluşların dışarıdaki temsilciliklerinin kendi gereksinimlerinde kullanılmak üzere gönderecekleri eşya;

(e) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışan yabancıların memleketlerine gönderecekleri ticari nitelikte olmayan eşya;

(f) Sergi ve fuarlara katılacakların alacakları ~~izn~~ belirlenen eşya;

(2) Yukarıdaki (1). fıkra uyarınca bedelsiz olarak ihracına izin verilecek mallara ilişkin uygulama esasları, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir tüzükle düzenlenir.

Geçici ihracat

22. Geçici ihracat, ilgili mevzuat kurallarına göre yapılır.

Bankaların devre beyannameleri

23. Yetkili bankalar, aracılık ettikleri ihracat ve bu suretle getirilen dövizleri gösterir aylık devreler itibariyle düzenleyecekleri devre beyannamelerini Bakanlığa gönderirler. Bakanlığa gönderilecek devre beyannamelerinin şekli Bakanlıkça Resmi Gazete'de ilân edilir.

İhracatta
uygulana-
cak kur-
lar

24. İhracat bedeli dövizlerin yasal süresi içinde yurda getirilmesi zorunludur. Yasal süresi içinde yurda getirilen dövizler, getirildiği günkü kurlar üzerinden hesaplanmak suretiyle işlem görür. İhracat bedeli dövizin yasal süresinin sona ermesinden sonra yurda getirilmesi halinde ek süreler içinde getirilmiş olsalar da-
hi, yasal sürenin sonuncu günündeki geçerli kur üzerinden hesaplanmak suretiyle işleme tabi tutulur. Yasal sürenin son günündeki kur ile dövizin bankaya satıldığı günkü kur arasında meydana gelen olumlu fark ilgililere ödenmeyip Hazine Hesaplarına yatırılır.

III. KISIM

İTHALAT

İthalâtla
ilgili
yöntemler

25. İthalâtla ilgili yöntem, ödeme şekil ve süreleri, ithalât çeşit ve şekillerine göre ayrıntılı olara çıkarılacak tüzükle düzenlenir.

Alınan Ta-
ahütname-
ler ve he-
sap kapa-
tmaları

26. Yetkili bankalarca alınan taahhütnameler nezdlerinde muhafaza edilir ve ithal müsaadesinin süresi içinde ithalatın fiilen gerçekleştirilmesini müteakip 10 iş günü içerisinde ithalatçı tarafından ithalata ait gümrükçe tasdikli fatura ve gümrük makbuzunun kendilerine ibrazında ithalat hesapları kapatılır. Süresinde kapatılmayan hesaplar, Bakanlığa yetkili bankalarca taahhütname ile birlikte bildirilir.

Bedelsiz
İthalat

27. (1) Gümrük idarelerince bedelsiz olarak ithaline izin verilecek mallar şunlardır:

(a) Miktarı ticari teamüllere uygun nünuneler;

(b) Reklâm eşyası;

(c) Daha önce usulüne uygun olarak ithal edilmiş malların bedelsiz olarak gönderilmesi ticari örf ve adetlere uygun parçaları ile, garantili olarak ithal edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları;

(ç) Teamüle uygun hediyeler;

(d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki kuruluşlara, münhasıran kendi gereksinimlerinde kullanılmak üzere gönderilen veya getirilen demirbaş ve benzeri eşya;

(e) Dışarıdan gönderilen ticari nitelikte olmayan eşya;

(f) Sergi ve fuarlara katılacakların alacakları izinde belirlenen eşya;

(g) İthalat rejiminin ve gümrük mevzuatının izin verdiği oranda ve belirlenecek koşullara uygun olarak daimi ikâmet için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine gelen kişilerin ve yurt dışında çalışanların yurda dönüşlerinde getirecekleri kişisel eşyalar;

(2) Yukarıdaki (1). fıkra uyarınca bedelsiz olarak ithaline izin verilecek mallara ilişkin uygulama esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir tüzükle düzenlenir.

İthalatta
uygulana-
cak kur-
lar

28. İthalatta, ithalata konu olan malın bedeli, ilgili dövizin satış veya transfer tarihindeki kurlar üzerinden hesaplanmak suretiyle işlem görür. Mal dışındaki diğer hizmetler de aynı işleme bağlı tutulur. Ancak, Gümrük amaçları bakımından ithalat konusu malın kıymeti Gümrük vergisinin ödendiği günkü geçerli döviz satış kuru üzerinden hesaplanır ve işlem görür.

Geçici
İthalât

29. Geçici ithalât, ilgili mevzuat kurallarına göre yapılır.

IV. KISIM

GÖRÜNMEYEN MUAMELELER

Görünmeyen
muameleler
nedeni ile
yapılacak
döviz tah-
sis ve trans-
ferleri

30. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki gerçek ve tüzel kişilerin, hariçte mukim gerçek ve tüzel kişilerden sağladıkları hizmetler karşılığı tahsis edilecek dövizlerin tahsis ve transferi ile bu hizmetlerin nitelik ve kapsamı, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Tüzükle düzenlenir.

Hariçte mu-
kim kişilere
sağlanan
hizmetler
karşılığı
dövizlerin
yurda ge-
tirilmesi
zorunlu-
luğu

31. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki gerçek ve tüzel kişilerin, Cumhuriyet dahilinde veya haricinde, hariçte mukim kişilere sağladıkları hizmetler karşılığı dövizlerin yurda getirilmesi zorunludur. Bu hizmetlerin nitelik ve kapsamı Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Tüzükle düzenlenir.

V. KISIM

SERMAYE HAREKETLERİ

Sermaye
hareket-
leri

32. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bölgesinde yatırım yapmak isteyen yabancı müteşebbisler ile ortaklıkların müracaatları bir dilekçe ve yatırımın mahiyeti hakkındaki bilgileri muhtevi proje ve dökümanlarla birlikte konu ile ilgili Bakanlığa yapılır.

Konu ile ilgili Bakanlıkça, Devlet Plânlama Örgütü'nün görüşleri alınarak, yatırım için yapılan müracaatlar tetkik edilirken, aynı sahada yatırım bulunup bulunmadığı, mevcutsa ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı, bu yatırımın bölgede sağlayacağı ekonomik fayda göz önünde tutulur ve yatırımın Bakanlıkça saptanacak dövizle yapılması şartıyla gerekli izin verilebilir.

Yıllık plân ve programlarda öngörülen turizm ve ihracata dönük yatırımlar için öncelik tanınır. Böyle bir yatırımın faaliyet sahası içinde tekel ve imtiyaz yaratmasına müsaade edilmez.

Yabancı
sermaye-
nin nevi

33. Getirilecek yabancı sermayenin tamamı veya bir kısmı, nakdi veya aynı olabilir. Herhangi bir yatırımda yabancı sermaye hissesi, sermayenin %49'unu geçemez. Özel hallerde bu oranın üstünde yabancı sermaye yatırıma Bakanlar Kurulunca karar verilebilir.

Aynı sermaye olarak yatırım konusu ile ilgili makina ve teçhizat getirilebilir. Bunlardan ayrı olarak lisanslar, patent hakları, alâmeti farika gibi fikri hakların da sermaye olarak getirilmesi mümkündür. Aynı ve fikri hak olarak gelen sermayenin sermaye sahibince ileri sürülen kıymette olup olmadığına yetkili merci tarafından incelenerek tesbiti gerekir.

Yabancı
Sermaye
Kârlarının
havalesi

34. Nakdi, aynı ve fikri hak şeklindeki sermaye sahipleri, fiilen getirilip yatırımın bünyesine giren Sermaye oranlarında kârdan hisse alabilirler.

Yabancı sermaye yatırımlarının faaliyet sahasında elde edilen kârlardan, yatırımın fiilen bünyesine girmiş bulunan sermayeye isabet eden net mikrarların %100'üne kadar olan kısmının dışarıya döviz olarak havalesine Bakanlıkça izin verilebilir.

Yabancı Kıymetlerin tescili

35. Yabancı sermaye olarak getirilecek nakdi, aynı ve fikri hak şeklindeki kıymetlerin Bakanlığa tescil ettirilmesi gereklidir.

Yabancı teşebbüslerin tasfiye işlemleri

36. Müsaade olunan faaliyet sahası dışına çıkılması halinde verilmiş bulunan izin konu ile ilgili Bakanlıkça iptal edilir ve yetkili merci tarafından tesbit edilecek süre içinde tasfiye işlemlerine girişilmesi gerekir. Tasfiye sonuna kadar kâr havalesi yapılamaz.

Yabancı teşebbüslerin hakları

37. Bölgede yatırım yapan yabancı teşebbüs ve ortaklıklar yerli teşebbüslere tanınan hak ve kolaylıklardan aynı şartlar dahilinde faydalanırlar.

Tasfiye ile ilgili izin

38. Bölgede yatırım yapmış yabancı teşebbüs veya ortaklıkların kısmen veya tamamen tasfiyesi veya hisselerin satış, devir ve havalesi, konu ile ilgili Bakanlığın iznine bağlıdır.

Yabancı teşebbüslerin kayıt ve işlemlerinin tetkiki

39. Bölgede yatırım yapmış yabancı teşebbüs ve ortaklıkların faaliyetleri ile ilgili kayıt ve işlemleri yetkili merci tarafından tetkik edilir.

Döviz hesapları ve Döviz kredileri

40. (1) Bankalarda döviz hesabı açmış gerçek veya tüzel kişilere bankalar, anapara ve faizlerini açılan hesabın döviz cinsinden ödemek zorundadırlar. Ayrıca, Bankalarca döviz olarak açılan krediler veya yapılan istikrazlar faizleriyle birlikte bankaya aynı cins döviz ile ödenir.

(2) Bankalar, döviz kredisinin, krediyi alandan döviz olarak iadesini sağlayacak gerekli teminatı almak zorundadırlar.

Hariçte mukim kişilerin bölgeden taşınmaz mal satın almaları ile ilgili işlemler

41. (1) Bölgede taşınmaz mal satın almak isteyen ve yürürlükteki mevzuat altında herhangi bir engelin bulunmaması kaydıyla, hariçte mukim kişilerin İçişleri ile ilgili Bakanlıktan izin almaları ve taşınmaz mal bedelini döviz olarak getirmeleri ve bu hususların Tapu ve Kadastro dairesince tescilden önce aranması zorunludur.

(2) Hariçte mukim olup olmadığı, satın alacak kişinin Tapu ve Kadastro Dairesi veya Tapu Kadastro Dairesi Müdürü huzurunda imzalayacağı beyanı üzerine belirlenir. Bu fıkra gereğince yanlış beyan veren kişi bir suç işlemiş olur.

(3) Bu madde kapsamına girip de taşınmaz mal satın alacak olan kişilerin malın satış bedeli ile ilgili beyanlarına bakılmaksızın Tapu ve Kadastro Dairesi Müdürlüğü o malın rayiç bedelini tesbit etmekle mükelleftir. Satış bedelinin, tesbit edilen rayiç üzerinden yetkili bankalardan bozdurulduğunun tevsiki zorunludur. Rayiç kıymet Tapu ve Kadastro Dairesi Müdürü tarafından, satış takririnin kabulünden itibaren en geç bir aya kadar takdir edilir ve alıcıya tebliğ edilir. Alıcı, Taşınmaz Mal (Tasarruf, Kayıt ve Kıymet Takdiri) Yasasının 80. maddesine göre itiraz etme hakkına sahiptir.

Fasıl 224
3/1960
7/1978

(4) Bu madde altındaki devir işlemleri için Tapu harçlarının yetkili bankalarda bozdurulduğunun tevsiki zorunludur.

(5) Bu maddede sözü edilen dövizin türü Bakanlıkça saptanır.

Hariçte mukim kişilerin taşınmaz mal satış bedellerinin transferi

42. Hariçte mukim kişilerin fiilen döviz havale etmek suretiyle satın aldıkları taşınmaz malların satışı halinde bedeli, Tapu ve Kadastro dairesince miktarı makul bulunduğu takdirde, Devlete karşı yerine getirilmesi gereken yükümlülükler getirildikten sonra havalesine Bakanlıkça yetki verilebilir.

Bölgede mukim kişilerin hariçte yapacakları ticari ve gayri ticari mahiyetli faaliyetleri ile ilgili işlemler

43. (1) Bölgede mukim kişilerin, dışarıda yapacakları iş veya ticari bir ortaklığa katılmaları sebebiyle vaki olacak sermaye ve malzeme ihracı talepleri; ve

(2) Bölgede mukim kişilerin yatırım mahiyetinde olmayan dışarıda büro ve acentalık tesisine müteallik talepleri konu ile ilgili Bakanlığa yapılır ve konu ile ilgili Bakanlık bu talepleri, Devlet Plânlama Örgütünün görüşlerini ve ülkeye sağlanacak katkıları dikkate alarak inceler ve bir raporla görüşlerini Bakanlığa bildirir. Bakanlık bu rapor ışığında işlemi sonuçlandırır.

VI. KISIM

CEZAI KURALLAR

Suç ve cezalar

44. (1) Bu Yasada belirlenen ilke ve sınırlamalara aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişilerin müdürü ve/veya müdürleri ve/veya ortakları ve/veya idarecileri ve/veya fiilde katkısı olan kişiler, bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde, tüzel kişiler 50.000.000.- Türk Lirasını aşmayan para cezasına, diğerleri ise 50.000.000.- Türk Lirasını aşmayan para veya 10 yılı aşmayan hapis cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler. Yetkili mahkeme, bu cezalara ek olarak suça konu teşkil eden kıymetlere ve taşınır mallara el konulmasını da emredebilir. Yetkili mahkeme, konu suçun mal ve/veya hizmet ihracı işlemi olması halinde ülkeye getirilmeyen mal ve/veya hizmet ihraç bedeli dövizin azami bir ay içerisinde ülkeye getirilmesini emredebilir. Mahkeme kararında öngörülen süre içinde mal ve/veya hizmet ihraç bedeli dövizini ülkeye getirmeyen kişi bir suç işlemiş olur ve mahkumiyeti halinde 50.000.000.- Türk Lirasına kadar para veya on yılı aşmayan hapis cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir.

(2) Her türlü mal, kıymet hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenler veya bankacılık ve uluslararası nakliyat ve sigortacılık işleriyle uğraşanlar veya komisyonculuk yapanlardan bu işlemleriyle ilgili olarak, dışarıda meydana gelen alacaklarını bu Yasada saptanan süreler içinde ülkeye getirmeyenler; kendilerine ait ithalat ve ihracatla diğer işlerinde döviz kaçırmak amacıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar ve bunlara teşebbüs edenler; resmi makamlara ibraz edilen fatura ve belgelerde tahrifat yapmak veya duruma göre düşük veya fazla kıymetli fatura ve belgeler düzenleme veya düzenlettirmek suretiyle ülke dışına kıymet kaçıran veya ülke dışında kıymet bırakan veya bu fiillere teşebbüs eden gerçek veya tüzel kişiler ile

tüzel kişilerin müdürü ve/veya müdürleri ve/veya ortakları ve/veya idarecileri ve/veya fiilde katkısı olan kişiler, bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde tüzel kişiler 50.000.000.- Türk Lirasını aşmayan para cezasına, diğerleri ise 50.000.000.- Türk Lirasını aşmayan para veya 10 yılı aşmayan hapis cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler. Yetkili mahkeme, konu suçun mal ve/veya hizmet ihracı işlemi olması halinde ülkeye getirilmeyen mal ve/veya hizmet ihraç bedeli dövizin azami bir ay içerisinde ülkeye getirilmesini emredebilir. Mahkeme kararında öngörülen süre içerisinde mal ve/veya hizmet ihraç bedeli dövizini ülkeye getirmeyen kişi bir suç işlemiş olur ve mahkumiyeti halinde 50.000.000.- Türk Lirasına kadar para veya on yılı aşmayan hapis cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir.

(3). (1). ve (2). fıkralarda belirtilen suçların tekrarı halinde verilecek ceza iki katına kadar artırılabilir.

İthal veya ihracı yasaklanmış kıymetleri giriş ve çıkışlarda beyan etmeyenlere uygulanacak yaptırımlar

45. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine giren veya çıkan yolcular ve turistler bu Yasa uyarınca Bakanlar Kurulunca çıkarılacak Tüzüklerle ithal veya ihracı yasaklanmış ve/veya izne bağlanmış kıymetlerini giriş ve çıkışlarda beyan etmek zorundadırlar. Bu beyanın alınmasından sonra giren veya çıkan yolcunun üzerinde veya eşyaları arasında beyanına uymayan kıymet bulunur ise suç işlemiş olur ve bulunan kıymet tutarı 500.000.- Türk Lirasından az ise bu kıymetlere Devletçe el konulması ile yetinilir. Giren veya çıkan yolcu veya turistlerin üzerinde bulunan beyanına uymayan kıymet tutarı 500.000.- Türk Lirası ile 1.000.000.- Türk Lirası arasında ise kıymete el konulmasına ilâveten kıymet tutarının iki katına kadar para cezasının üstünde olmayan bir para cezasını suçlunun ödemeyi kabul etmesi üzerine Gümrük Müdürü veya yetkili bir memur cezayı tahsil eder ve konu suç kapatılır. Bildirim dışı kıymet tutarı 1.000.000.- Türk Lirasının üzerinde ise 44. madde kuralları uygulanır.

Para ve Kambiyo İşlerinden Sorumlu Makam, Gümrük İdaresi, Maliye Müfettişleri ve Müfettiş Muavinlerinin yetkileri

46. Yürürlükte bulunan yasalar saklı kalmak koşuluyla, Bakanlıkça Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle yetkilendirilecek Para ve Kambiyo İşlerinden Sorumlu Makam, Gümrük İdaresi, Maliye Müfettişleri ve Müfettiş Muavinleri veya Bakanlık emrinde çalışan herhangi bir kişi, bu Yasaya veya bu Yasaya dayanılarak çıkarılacak tüzüklere aykırı hareket edenler hakkında inceleme ve soruşturma yapmak, her türlü bilgi almak, her türlü belgenin ibrazını istemek ve sonuçlarını Bakanlık kanalıyla yasal işlem için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başsavcılığına intikal ettirmek yetkisini haizdirler.

Bilgi temin etme yetkisi

47. Bakanlık, bu Yasa amaçları bakımından, bu Yasa kapsamına giren kişi, kurum ve kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi temin etme yetkisini haizdir.

VII. KISIM

SON KURALLAR

- Ödüllendirme 48. Bu Yasaya aykırı fiilleri haber vererek suç kanıtlarının saptanmasında hizmeti görülenlere, hangi hallerde ikramiye verileceği ve verilecek ikramiyenin tutarı ve oranı Bakanlar Kurulu kararı ile saptanır.
- Denetim 49. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren yetkili bankalar ile yetkili müesseselerin işlemlerinin bu Yasa ve bu Yasaya dayanılarak çıkarılacak Tüzük kurallarına uygunluğunun denetimi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından yapılır.
- (2) Maliye İşleri ile görevli Bakanlık gerekli gördüğü hallerde bu denetimleri görevlendireceği Bakanlık personeli ile de yaptırabilir.
- (3) Denetim sonuçları, bu Yasa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası, Bankalar Yasası ve yürürlükteki yasa gücünde kararnamelerin kuralları çerçevesinde işleme bağlı tutulur.
- 31/1983
13/1984
9/1985
11/1976
25/1983
- Yürürlükten kaldırma
Fasıl 199
A.E. 11
20.10.1974
A.E.12 4.10.
1974
50. Bu Değişiklik Yasasının yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak;
- (1) Döviz Kontrol Yasası,
(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Para, Kambiyo ve Dışticaret İşleri hakkında Geçici Kararname,
(3) Para ve Kambiyo İşleri Yönetmeliği; ve
(4) Yukarıda belirtilen Kararname ve Yönetmelik uyarınca çıkarılan karar ve Tebliğler, yürürlükten kaldırılır.
- Tüzüklerin Yapılması 51. (1) Bu Yasa kurallarının ve amaçlarının daha iyi bir şekilde düzenlenmesini ve uygulanmasını sağlamak amacıyla Bakanlar Kurulu tüzük yapma yetkisine haizdir.
- (2) Bu Yasada yapılması öngörülen tüzükler, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç üç ay içinde yapılır.
- Yürütme Yetkisi 52. Bu Yasayı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu adına Maliye İşleri ile ilgili Bakanlık yürütür.
- Geçici Madde 1. Bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce ihracı yapılmış mal ve hizmet bedeli dövizlerden, döviz getirme mecburiyeti bakımından, Esas Yasa ile öngörülen koşulları yerine getiren ve süreleri doldurmamış bulunan ve bu süreleri bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra tamamlayacak olan mal ve hizmet ihracat bedeli dövizler, ihraç tarihinden başlayarak hesaplanmak üzere, Değişiklik Yasası ile değiştirilmiş olan Esas Yasanın değiştirilmemiş biçimindeki 18. maddesinde öngörülen süreler içinde (ek süreler hariç) ülkeye getirilmesi halinde, ihracat işlemleri dövizlerini ülkeye getirdikleri günkü kurlar üzerinden hesaplanarak kapatılır. Bu şekilde veya bu madde kapsamında dövizler görülmediği takdirde, Esas Yasa kuralları uygulanır.
- Yürürlüğe Giriş 53. Bu Yasa, Bakanlar Kurulunun Resmi Gazete'de yayımlayacağı bir ilânla belirteceği tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

SAYI 11/1976

(25/1983 ve 26/1987 sayılı Yasalarla
Değiştirilmiş şekliyle)

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ BANKALAR YASASI

K.K.T.C. Sınırları içinde faaliyet gösteren bankaların denetimine ilişkin yasa.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa
İsim

1. Bu Yasa Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar Yasası olarak isimlendirilir.

Kapsam

2. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde bankacılık işlemleri yapmak üzere kurulmuş ve kurulacak olan bankalar ile yabancı bankaların şubeleri bu Yasa hükümlerine bağlıdırlar.

(2) Özel Yasa ile kurulmuş olan bankalara ve kooperatiflere ait Yasa hükümleri saklıdır.

(3) Bu Yasa ile düzenlenmemiş olan hallerde bankalarla ilgili ve halen yürürlükte olan mevzuatın bu Yasa hükümlerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.

Tanımlar

3. Bu Yasanın uygulanmasında; "Bakanlık" Maliye İşleri ile görevli Bakanlığı;

"Bankacılık işlemi" Mevduat kabulü, her türlü kredi ve teminat verilmesi, diğer her türlü banka hizmetleri ve bunlara bağlı işlemlerin tamamen veya kısmen yapılmasını;

"Banka veya Bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde faaliyette bulunan bankalar ve bunların şubelerini;

"Hesap Dönemi" 1 Ocak ile 31 Aralık tarihleri arasındaki dönem kapsayan takvim yılını;

"Kişi" Gerçek veya tüzel kişileri;

"Merkez Bankası" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde Merkez Bankacılığı görevini yapmak üzere kurulmuş veya bu görevi yapmakla yetkili kılınmış olan bankayı;

"Öz Kaynak" Bankaların bilanço dönemi sonunda fiilen ödenmiş veya tahsis olunmuş sermayeleri ile ihtiyat akçeleri toplamından mevcut ise zararların indirilmesinden sonra kalan bakiyeyi; anlatır.

Kuruluş
ve Ko-
şulları

4. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde banka işlemleri yapmak üzere yeni bir bankanın kurulması veya yabancı bir bankanın şubesini açabilmesi Bakanlar Kurulundan izin alınmasına bağlıdır.

(2) (a) Banka veya Şube kurulması veya açılması için Maliye İşleriyle görevli Bakanlığa başvurulur ve bu Bakanlıkça Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ve Merkez Bankasının görüşleri alınır.

(b) Yapılacak başvurmalarda ilgililerden istenilecek bilgiler ve belgelerin niteliği kurucuların asgari sayısı ve nitelikleri banka statüsünün kapsayacağı hususlar Maliye İşleriyle görevli Bakanlığın tebliğiyle düzenlenir. İzin tarihinden başlayarak bir yıl içinde Bankanın faaliyete geçmemesi halinde kuruluş izni iptal edilmiş sayılır.

- (c) Bankalar açacakları her şube için Maliye işlemleriyle görevli Bakanlıktan izin almaya ve bu şubelerini açılış tarihinden başlayarak on beş gün içinde Maliye İşleriyle görevli Bakanlığa bildirmeye zorunludurlar. Yabancı bankaların şubeleri (1). fıkra hükümlerine bağlıdır.
- (d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bir veya birden fazla şubesi faaliyette bulunan yabancı bankalar bu şubelerinden birisini, Genel Merkezi temsile yetkili kılmaya zorunludurlar.
- (e) Bu madde uyarınca alınmış geçerli izni olmayan hiçbir gerçek veya tüzel kişi banka işlemleri yapamaz, ilân ve reklâmlarında banka kelimesini kullanamaz. Ancak, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette olan herhangi bir banka veya şubesi bu Yasa gereğince izin almış sayılır.

En az öz kaynak miktarı ve sermaye

5. (1) Bankaların fiilen ödenmiş sermayeleri kuruluşta 1.000.000.000.-TL den az olamaz.

(2) Bankalar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde açacakları her şubeye ayrıca 50.000.000.-TL'den az olmamak üzere sermaye tahsis etmek ve öz kaynaklarını bu tahsisleri mümkün kılacak seviyede tutmakla yükümlüdürler.

Ancak bir ilçede bir bankanın birden fazla şube açmak istemesi halinde açılacak şube sayısına bakılmaksızın o ilçedeki tüm şubeler için asgari sermaye yükümlülüğü 100.000.000.-TL olup Bankalar özkaynaklarını bu tahsisleri mümkün kılacak düzeyde tutmak zorundadırlar.

(3) Yabancı bankalar sermaye yükümlülüklerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde dövize çevrilebilir para (konvertibil) olarak kabul edilmiş yabancı para getirmek suretiyle yerine getirirler.

Mevduata ait özel hükümler

6. (1) Bankalar kabul ettikleri mevduatı, kayıtlarında tevdiatta bulunan gerçek ve tüzel kişiler itibarıyla ve vadeli olup olmadığına göre ayrıma tabi tutmağa zorunludurlar.

(2) Mevduatların sınıflandırılmasında uyulacak esaslar Merkez Bankasının görüşü alınarak Maliye işleriyle görevli Bakanlıkça bir tebliğle düzenlenir.

(3) Yürürlükteki Yasa hükümleri saklı kalmak üzere, mevduat sahiplerinin paralarını bankadan diledikleri anda geri alma hakları hiçbir surette önlenemez ve sınırlandırılmaz.

(4) Vade ve ihbar konusunda Banka ile tevdiat sahibi arasında önceden anlaşma suretiyle kararlaştırılmış koşullar geçerlidir.

(5) Bankaların faaliyetlerine son vermeleri veya tasfiye edilmeleri halinde tasarruf mevduatı sahipleri, bu gibi bankaların mevcutları üzerinde diğer alacaklılara göre haklarının %50'si oranında imtiyazlı alacaklı sayılırlar.

(6) Bankalar kabul edebilecekleri mevduat, verecekleri teminatlar ve gerekli görülecek diğer taahhütleri ile öz kaynakları arasında belli edilecek oranları muhafaza etmek zorundadırlar. Bu oranlar Merkez Bankasının görüşü alınmak suretiyle Maliye işleriyle görevli Bakanlığın tebliği ile saptanır.

Hisse senetlerinin devri veya satılması

7. Bu Yasa uyarınca faaliyet gösteren bankalar tüzüklerine, hisse senetlerinin devri ve satılması konusunda herhangi bir kısıtlama koyamazlar.

Disponibilite ve yasal karşılıklar

* 8. (1) Bankalar, taahhütlerine karşı en az %10 oranında dispo-
nibilite tesis etmek zorundadırlar.

(2) Bankalar ayrıca ay sonları itibariyle düzenleyecekleri mevduat cetvellerindeki toplam mevduatlarından Bankalar arası mevduatın indirilmesinden sonra kalacak bakiye üzerinden ve %25 oranını geçmemek üzere Maliye İşleriyle görevli Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca saptanacak oranda Merkez Bankası nezdinde açılacak özel bir hesapta nakten karşılık tesis etmekle yükümlüdürler.

(3) Bu maddede sözü edilen dispo-
nibil kıymetlerin ve taahhüt-
lerin muhtevası, yasal karşılıkların hesaplanması usulü, yatırılma süresi, mevduat azalması veya oranının düşürülmesi hallerinde özel hesaptan yapılacak iadede uygulanacak esaslar Merkez Bankasının görüşü alınarak Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bir tebliğle düzenlenir.

(4) Kıbrıs Rum Yönetimi Merkez Bankasında bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce toplanan yasal karşılıklar, bu maddede yasal karşılıkların hesaplanmasında gözönünde bulundurulur.

(5) Merkez Bankası nezdindeki özel hesapta toplanan yasal karşılıkların en çok %50'si, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin ekonomik kalkınması amacıyla kalkınma plânlarında teşviki öngörülen yatırım faaliyetlerinin finansman ihtiyacında kullanılabilir. Bu amaçla kullanılacak yasal karşılığın miktarı, ikrazın kullandırılma koşulları, faizi, vadesi, geri ödeme zamanları Bakanlar Kurulu kararıyla saptanır.

İhtiyat

9. (1) Bankalar, muhtemel zararlarını karşılamak maksadıyla yıllık safi kârları üzerinden en az %10 oranında ihtiyat ayırmaya zorunludurlar. Bu zorunluluk ihtiyatların toplamı ödenmiş sermaye eşit oluncaya kadar devam eder.

(2) Bu madde hükümlerine göre tesis olan ihtiyatların zararlar dışında tahsis yeri, Merkez Bankasının görüşü alınmak suretiyle Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça saptanabilir.

Krediler ve yatırımlar

10. (1) Bankalarca gerçek veya tüzel bir kişiye verilebilecek her türlü krediler toplamı Banka öz kaynağının %20'sini veya mevduatlarının %5'ini (hangisi daha fazla ise) geçemez. Ancak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine veya onun garanti ettiği tüzel kişilere verilecek krediler bu limite tabi değildir.

(2) Bir Bankanın,

(a) İdare Meclisi Başkan ve üyeleri ve Murakıplarına, doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, verebileceği her türlü krediler toplamı Banka öz kaynaklarının %8'ini veya mevduatlarının %2'sini (hangisi daha fazla ise);

(b) İdare Meclisi Başkan ve Üyeleri ve Murakıplarının hepsine birden, doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, verebileceği her türlü kredilerin genel toplamı

Banka öz kaynaklarının %20'sini veya mevduatlarının %5'ini (hangisi daha fazla ise) geçemez.

Ancak bir Bankanın İdare Meclisi Başkanı ve üyeleri ve Murakıpların hepsine birden doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, teminatsız olarak verebileceği her türlü kredilerin genel toplamı £25.000'yi veya £50.000'dan fazla olmamak üzere, Banka Öz Kaynaklarının %2'sini geçemez.

Merkez Bankasının görüşü alınarak, Maliye İşleriyle görevli Bakanın önerisi ve Bakanlar Kurulunun onayıyla bu maddedeki oranlar %20 oranında değiştirilebilir.

(3) Bir Bankanın İdare Meclisi Başkanı ve Üyeleri, menfaat ilişkisi ile bağlı oldukları tüzel kişiler ile ana, baba, kardeş, karı, koca ve çocuklarına taalluk eden kredi, teminat ve kefalet taleplerinin müzakeresine iştirak edemezler ve bu işler hakkında rey veremezler. Bu fıkranın uygulanmasında yasa veya statü gereğince bir tüzel kişinin yönetim veya denetiminde bulunan veya sermayesinin %10'undan fazlasına sahip olan gerçek kişi, tüzel kişiye menfaat ilişkisi ile bağlı sayılır.

(4) Bankalarca Müdür ve memurlarına verilebilecek her türlü krediler toplamı ilgili Müdür veya Memurun üç yıllık maaş tutarını geçemez.

(5) Bankaların iştiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müessese ve ortaklıklarına tahsis edecekleri sermayelerin genel toplamı, öz kaynaklarının %15'inden fazla olamaz. Ancak bu oran kalkınma plânı ve yıllık programlarda öngörülen sektörlerdeki işlerde kullanılmak üzere Bakanlar kurulu kararıyla %25'e kadar çıkarılabilir.

(6) Bankaların doğrudan doğruya veya dolaylı olarak sermayelerinin %20'sine sahip buldukları iştirakleri ana banka hisse senetlerini satın alamazlar, rehin olarak kabul edemezler ve muabilinde avans veremezler.

(7) Maliye işleriyle görevli Bakan Merkez Bankasının görüşünü alarak Bakanlar Kurulunun onayıyla:

(a) Kredi konularını ve öncelik esaslarını saptayabilir;

(b) Kredi konularında özel ve genel sınırlamalar koyabilir; istenebilecek teminatın türünü ve miktarını saptayabilir.

(c) Kredi ve yatırımların ekonominin gelişme amaçlarına göre teşviki gereken sektör ve konulara yönlendirilebilmesi için özendirici her türlü tedbirleri alabilir.

Emtia ve taşınmaz mal edinme yasağı

11. (1) Bankalar, bankacılık işlemlerinin gerekli kıldığı ihtiyaçları dışında emtia ve taşınmaz mal edinemezler.

(2) Bankacılık işlemlerinin gerektirdiği taşınır ve taşınmaz malların miktarı ve nitelikleri Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bir tebliğle düzenlenir.

(3) Bankalar, alacaklarının tasfiyesi dolayısıyla edinmek zorunda kaldıkları taşınır emtiayı en çok bir yıl, taşınmaz malları en çok üç yıl içerisinde elden çıkarmak zorundadırlar.

Faizler

12. Her türlü mevduat kabulünde ve her türlü kredi işlemlerinde alınacak ve verilecek en yüksek faiz oranları ile temin edilecek

öteki menfaatlerin ve tahsil edilecek masrafların mahiyet ve en yüksek oranları ve mevduatta vade müddetlerini tayine ve bunların yürürlük zamanlarını saptamaya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası yetkilidir. Bu hususlar, Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun alacağı kararların Resmi Gazetede yayımlandıkları tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

Bilanço
ve he-
saplar

13. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan Bankalar, yetkili mercilere verecekleri hesap ve kayıtlarını Türk Lirası üzerinden de düzenleyebilirler.

(2) Bankalar her ay sonu itibariyle, mevduat ve kredi durumunu kapsayan aylık vaziyet cetvelini taalluk ettiği ayı takip eden onbeş gün içerisinde; her yıl hesap dönemi sonunda düzenleyecekleri Bilanço ve Kâr Zarar hesaplarının murakıplarca onaylanmış birer suretini İdare Meclisi ve Murakıp Raporları ile birlikte yıl sonundan başlayarak üç ay içerisinde Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa ve Merkez Bankasına gönderirler.

(3) Bankalar, Maliye İşleri ile görevli Bakanlıkça veya bu bakanlığın yetkili kılacağı mercilerce istenilecek bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Müşterilerin kişisel hesapları hakkında yasalarla yetkili kılınan merciler dışında kişi veya kurumlara bilgi verilemez.

(5) Aylık mevduat ve kredi, yıllık bilanço ve Kâr zarar hesabı cetvellerinin ihtiva edeceği bilgiler ve şekli Maliye İşleriyle görevli Bakanlık ile Merkez Bankası tarafından birlikte saptanır.

Bankaları
Denetim
Yetkisi

14. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası aşağıdaki bentlerde öngörülen denetim, saptama ve tahlilleri yapmaya yetkilidir:

(a) Bankaların her türlü işlemlerinin bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve denetim) Yasası ve yürürlükteki Yasa gücünde kararnamelerle diğer ilgili Yasalara ve bu Yasalar uyarınca çıkarılan tüzük, yönetmelik, karar, tebliğ ve emirnamelerin kurallarına uygunluğunun denetimi; ve

(b) Bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kâr ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların saptanması ve tahlili.

(2) Bakanlık, gerekli gördüğü durumlarda, yukarıdaki (1). fıkranın (A) bendinde yer alan denetimleri, görevlendireceği Bakanlık personeli ile de yaptırabilir.

İdari
Tedbirler

15. (1) Bankalarda yapılan denetlemeler sonucunda, bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve ilgili diğer mevzuata aykırı olarak bankanın ve iştiraklerinin emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte, işlemleri tesbit olunan banka mensuplarının haklarında ayrıca kanuni kovuşturma yapılması mümkün olmakla beraber, denetlemeyi yapan merciin talebi üzerine görevlerine son verilmesi zorunludur.

(2) (A) Bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ile ilgili diğer mevzuata aykırı işlemlerini verilen süre içinde düzeltmeyen ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi ve önlenmesi konusunda alınmasını istediği tedbirleri almayan Bankaların, sorumluları hakkında yapılacak yasal kovuşturma saklı olmak üzere, avans ve reeskont kredilerini durdurmaya, açılan kredileri geri almaya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası yetkilidir.

(B) Hakkında idari tedbir alınacak bankanın denetlenmesinin Bakanlıkça yapılmış olması halinde, Bakanlık (A) bendinde öngörülen idari tedbirlerin alınmasını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasından isteyebilir.

(3) Bu Yasa, Kooperatif Şirketler Yasası ve Merkez Bankası Yasası ve diğer ilgili özel yasalara göre yetkili olanlar dışında kalan gerçek veya tüzel kişilerin, mevduat kabul ettikleri veya bankacılık işlemleri yaptıkları, ticaret ünvanları ve her türlü belgeleri ile ilân ve reklâmlarında banka kelimesini ya da mevduat kabul ettikleri veya bankacılıkla uğraştıkları izlenimini veren kelime veya tabirler kullandıkları saptandığı takdirde, sorumlular hakkında yasal kovuşturmaya geçilmekle beraber, gecikmesinde sakınca görülen hallerde, Bakanlıkça bunların iş yerleri geçici olarak kapatılabileceği gibi bu Yasaya aykırı belgelerle, ilân ve reklâmları toplatılabilir.

16. (1) Denetlemeler sonucunda bir bankanın mali bünyesinin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun saptanması halinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası, uygun bir süre vererek banka yönetim kurulundan:

(A) Sermayenin artırılmasını veya sermayenin ödenmeyen kısmının tahsilini,

(B) Tahsilinde tehlike görünen alacaklar için karşılık ayrılmasını,

(C) Yeni personel alımının durdurulması veya sınırlandırılması suretiyle veya benzeri şekilde masrafların kısılmasını,

(Ç) İştirak veya sabit değerlerinin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasını,

(D) Risk doğurucu işlemlerden kaçınılmasını, plasmanların durdurulmasını veya sınırlandırılmasını,

(E) Bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve yürürlükteki diğer ilgili mevzuata ve bu yasalar uyarınca çıkarılan Tüzüklere aykırı fiilleri saptanan personelin, bankayı temsil yetkilerinin kaldırılmasını,

(F) Mali bünyenin güçlendirilmesi için benzeri diğer tedbirlerin alınmasını

bir talimatla isteyebilir.

(2) Yönetim Kurulu, (1). fıkra uyarınca verilen talimat yönünde gerekli tedbirleri almak ve aldığı karar ve tedbirleri aylık raporlar halinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına ve Bakanlığa bildirmek zorundadır.

(3) Yönetim Kurulu, (1). fıkra'ya göre alınması istenen tedbirleri kısmen veya tamamen almadığı veya bu tedbirlerin alınmış olmasına rağmen bankanın mali bünyesindeki zayıflama devam ettiği takdirde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası aşağıdaki tedbirleri aldirtmaya yetkilidir:

(A) Likiditenin güçlendirilmesi amacıyla iştirak ve gayri menkuller gibi duran varlıklarının kısmen veya tamamen başka kurum ve kuruluşlar tarafından satın alınmasını sağlamaya,

(B) Yasal karşılık yükümlülüklerini, cezai faizlerini de kaldırmak suretiyle, ertelemeye,

(C) Mali bünyenin takviyesi için gerekli göreceği diğer tedbirleri aldirtmaya.

(4) Denetlemenin Bakanlıkça yapılması ve denetleme sonucunda bir bankanın mali bünyesinin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun saptanması halinde, Bakanlık da, bankacılık işlemlerinde bulunma yetkisinin bankanın bir kısım şubeleri veya bütün teşkilâtı için geçerli olmak üzere, geçici bir süre kaldırılmasını Bakanlar Kurulundan isteyebilir.

(5) Yukarıdaki fıkralarda öngörülen tedbirlere rağmen mali bünyenin güçlendirilmesine olanak sağlanamayan hallerde Bakanlar Kurulu, mahkemedен bankanın tasfiyesi hakkında karar verilmesini isteyebilir.

Birleşme
veya
Devir

17. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan bankalardan birinin diğer bir veya birkaç banka ile birleşmesi veya bütün aktif ve pasiflerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi bakanlığın iznine bağlıdır.

(2) Bakanlık, devir veya birleşmenin ilgililerin menfaatlerine aykırı düşmeyeceği sonucuna varırsa, devir veya birleşme işlemlerine izin verebilir.

(3) İzin tarihinden başlayarak üç ay içinde ilgili bankaların yetkili organlarınca karar alınarak devir veya birleşme işlemlerine geçilmediği takdirde, devir izni geçersiz olur.

(4) Devir veya birleşmenin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Resmi Gazetesinde yayımlanmasından sonra, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası, ilgili bankaların mevduat munzam karşılıkları hesaplarından, uygun göreceği miktar ve koşullarla devir veya birleşme döneminde iadeler yapabilir.

Tasfiye ve-
ya faaliyete
son veril-
mesi

18. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan bankalar, faaliyetlerine son vermek ve bunları tasfiye etmek istedikleri takdirde, durumu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde basımı ve dağıtımı yapılan en az iki gazete ile ilân ve mevduat sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek kişi ve kurumlara tebliğ ederek ellerinde bulunan aynı ve nakdi her türlü mevduat ile emanet ve cari hesap bakiyelerini, vesair borçlarını, vadeli olsalar bile vadelerini beklemeksizin iki ay içinde iadeye ve bu süre içerisinde sahibi başvurmayan aynı ve nakdi her türlü mevduat, emanet ve alacakları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına tevdi etmeye mecburdurlar. Merkez Bankası, bu suretle verilen değerleri on yıl süre ile her yıl başında usulüne göre ilân etmek suretiyle saklar ve aranmamaları halinde bu değerler Devlete gelir kaydedilir.

(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan bankaların faaliyetlerine son vermeleri veya tasfiye edilmeleri halinde, mevduat sahipleri bu gibi bankaların mevcutları üzerinde, diğer alacaklılara göre haklarını öncelikle alır.

Para ve
Hapis
Cezası

19. (1) Bu Yasanın 5. maddesine aykırı durumları saptanan bankaların işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Ayrıca Bakanlık tarafından altı ayı geçmemek üzere verilecek bir süre içinde durumlarını düzeltmedikleri takdirde, Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu, Bankanın Bankacılık işlemleri yapma veya mevduat kabul etme iznini geçici veya sürekli olarak, kısmen veya tamamen ve tüm teşkilâtını veya gerekli görülecek şubelerini kapsayacak şekilde kaldırabilir.

(2) Bu yasanın 9. maddesinde belirtilen yükümlülüğünü yerine getirmeyen bankalar, Bakanlıkça, bir aydan az olmamak kaydıyla, bildirilecek süreler içerisinde bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde, bunların mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde, görev ve ilgilerine göre, beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(3) Bankaların, mahkemelerle resmi dairelere hitaben düzenledikleri veya yayınladıkları belgelerde, yapılan gerçeğe aykırı beyanlardan dolayı bu belgeleri veya bunların düzenlenmesine esas olan her türlü belgeleri imza edenler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre yedi yıla kadar hapis veya 20.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(4) Bu Yasanın 10., 11. ve 12. maddeleri kurallarına uymayan bankaların işlerini fiilen yöneten mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(5) Bu Yasanın 13. ve 16. maddeleri kurallarına uymayan bankaların, işlerini fiilen yöneten mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre, beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(6) Denetimle ilgili Bakanlık mensupları ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası mensuplarının görevlerini yapmalarına engel olan ya da istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen gerçek ve tüzel kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Para cezası ile birlikte hapis cezası ve faaliyetten alıkoyma

20. (1) Bu Yasanın 4. maddesinde belirtilen izin olmaksızın Bankacılık işlemleri ile uğraşan veya mevduat kabul eden gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevli veya ilgili mensupları, bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde fiile katılma derecelerine göre beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(2) Bu Yasanın 4. maddesi kurallarına veya bu kurallara dayanarak çıkarılmış tebliğlere aykırı durumları saptanan bankalar altı ayı aşmamak üzere, Bakanlık tarafından verilecek bir süre içerisinde durumlarını düzeltmedikleri takdirde, bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile bu bankaların bankacılık işlemlerini yapma veya mevduat kabul etme izni geçici veya sürekli olarak kısmen veya tamamen ve tüm teşkilâtlarını veya gerekli görülecek şubelerini kapsayacak şekilde kaldırılabilir.

Ayrıca 4. madde kurallarına aykırı harekette bulunan ve işleri fiilen yöneten görevli ve ilgili gerçek veya tüzel kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görevli ve ilgili gerçek kişiler beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden tüzel kişiler ise 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına çarptırılabilirler.

(3) Bu maddenin (1). (2). fıkrası kurallarına aykırı harekette bulunanlar aleyhine, Bakanlığın talebi üzerine, iş yerlerinin geçici veya sürekli olarak kapatılmasına, ilân ve reklâmlarının durdurulması veya toplatılmasına mahkemece karar verilebilir.

Sırların
Saklanması

21. (1) Sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri, bankaya ya da müşterilerine ait sırları bu konuda yasal olarak açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayan banka mensupları ile diğer görevliler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde iki yıla kadar hapis veya 2.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Ancak ceza davaları amacıyla yapılan soruşturmalar için verilen bilgi veya belgeler bu madde kapsamı dışında olup suç oluşturmaz.

(2) (1). fıkrada belirlenen kişiler, bu sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklarlarsa, bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde üç yıla kadar hapis veya 3.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(3) Bu madde kuralları, işlerinden ayrılan banka mensupları ile diğer görevliler hakkında da işten ayrıldıkları tarihten başlayarak üç yıl süreyle uygulanır.

Geçici
madde
Daha
önce ku-
rulmuş
Bankaların
durumu

1. Bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş olan ve sermayeleri bu Yasada öngörülen asgari sermaye miktarından az olan bankalar ve şubeleri, sermayelerini, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak iki yıl içerisinde bu Yasada öngörülen sermaye miktarına çıkarmak zorundadırlar.

Ancak, Kooperatifler Yasası, Merkez Bankası Yasası ve yürürlükteki diğer özel yasalar ile kurulmuş olan bankalar ve kooperatiflere bu madde kuralları uygulanmaz.

Yürürlüğe
giriş

2. Bu Yasa, Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer ve "1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti Bankalar Kararnamesi" yürürlükten kaldırılır.

* Bu madde 35/1987 sayılı Yasanın 58. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

SAYI 35/1987

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YASASI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar:

- Kısa İsim 1. Bu Yasa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası olarak isimlendirilir.
- Tanımlar 2. Bu Yasada metin başka türlü gerektirmedikçe:
"Bakanlar Kurulu", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunu anlatır.
"Bakan" Maliye işleri ile görevli bakanı anlatır.
"Bakanlık", Maliye işleri ile görevli Bakanlığı anlatır.
"Banka", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasını anlatır.
11/1976 "Bankalar", Bankalar Yasası kuralları çerçevesinde faaliyet
25/1983 gösteren bankaları anlatır.
26/1987 "Başkan", Banka Başkanını anlatır.
"Başkan Yardımcısı", Banka başkan yardımcılarında her birini anlatır.
"Üye", Başkan ve Başkan Yardımcıları dışında Yönetim Kurulunun üyelerini anlatır.
"Yönetim Kurulu", Bu Yasanın 10. maddesi uyarınca oluşturulan Yönetim Kurulunu anlatır.
- Kuruluş ve Ünvan 3. Bu Yasada belirlenen yetki ve görevleri haiz olmak üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası ünvanı altında kamu tüzel kişiliğini haiz bir Banka kurulmuştur.
- Amaç 4. Bankanın amacı, kalkınma plânları ve yıllık programlara uygun olarak, ekonomik gelişmeye yardımcı olacak biçimde para-kredi politikalarını uygulamak ve bankacılık sistemini düzenlemektir.
- Bankanın Yetki ve Görevleri 5. (1) Bankanın görevleri şunlardır:
(A) Bu yasanın 4. maddesinde belirtilen esas amacın gerçekleşmesi, Cumhuriyetin para ve bankacılık sisteminin düzenlenmesi ve denetimi için gerekli tüm işlemleri yapmak;
(B) Ekonomik koşulları gözönünde bulundurarak Merkez Bankaları tarafından yapılması gerekli olan işlemleri yerine getirmek; ve
(C) Bankalar ile Kooperatif Bankalarını ve kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşları denetlemek.
(2) (1). fıkra kurallarının genelliği saklı kalmak koşuluyla Bankanın yetkileri şunlardır:
(A) Para ve kredi hacmini düzenlemek;
(B) Cumhuriyetin uluslararası ihtiyatlarını düzenleyip yönetmek;
(C) Para ve kredi politikası konusunda Bakanlar Kurulunca incelenmesi istenecek hususlar hakkında görüşlerini

	bildirmek suretiyle Devletin mali ve ekonomik danışmanlığını yapmak;
	(Ç) Uluslararası mali ve ekonomik ilişkilerde Devletin mali ajanlığını yapmak; ve
	(D) Devletin bankacılığını yapmak ve arzu eden bankaların da bankacılığını yapmak ve mali acentesi olmak.
Merkez ve Acenteler	6. (1) Bankanın Merkezi ve merkez şubesi Lefkoşa'dadır. (2) Banka yabancı ülkelerde muhabir veya acente tayin edebilir veya bu gibi tayini iptal edebilir.
Üyelik ve İştirakler	7. Banka, Merkez Bankalarının katıldığı uluslararası mali ekonomik ve mesleki kuruluşlara üye olabilir, hissedar olarak katılabilir.
Sermaye	8. (1) Bankanın nominal sermayesi iki milyar Türk Lirası olup tamamı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine aittir. Bu sermaye, Banka Yönetim Kurulunun önerisi ve Bakanlar Kurulu Kararıyla artırılabilir. (2) Banka Sermayesinin kaynakları şunlardır: (A) İkiyüzelli milyon Türk Lirası ödenmiş sermaye; (B) Nominal sermaye miktarına ulaşıncaya kadar; (a) Bankanın yıllık kârı; ve (b) Gerekirse her yıl bütçeden yapılacak ödemeler.
Teşkilât ve Organlar	9. Bankanın organları şunlardır: (1) Yönetim Kurulu; (2) Başkan; (3) Başkan Yardımcıları; (4) Merkez ve Merkez Şube İdari Teşkilâtı.
Yönetim Kurulunun Oluşumu	10. (1) Yönetim Kurulu, bu Yasa gereğince atanacak olan bir Başkan, iki Başkan Yardımcısı ve dört üyeden oluşur. (2) Bakanlığın yetkili kılacağı bir temsilci, Yönetim Kurulu toplantılarına katılmaya ve herhangi bir hususun gündeme alınmasını önermeye, oy hakkı olmaksızın müzakerelere katılıp görüş belirtmeye yetkilidir.
Yönetim Kurulunun Yetki ve Görevleri	11. Banka Yönetim Kurulunun yetki ve görevleri şunlardır: (1) Bankanın kendi işlemlerinde uygulayacağı reeskont, iskonto ve faiz oranları ile ücret ve komisyonları saptamak; (2) Banka plâsmanları üzerinde tür ve miktar bakımından düzenleyici önlemleri almak ve genel kredi hacmi ile genel kredi hacmi içinde kredi türlerinin sektörler ve konular itibarıyla dağılımını ayarlamak. (3) Bankaca açılacak kredilerin esas ve koşulları ile reeskont ve avans limitlerini saptamak; (4) Yasal karşılıklara ilişkin 24. maddede belirtilen hususları saptamak; (5) Faiz oranlarına ilişkin 25. maddede belirtilen hususları saptamak;

- (6) Özel sektöre mensup kuruluşlarca satışa çıkarılacak tahvillerin miktar, faiz ve satış koşullarını saptamak;
- (7) Bankanın bilânço, kâr ve zarar hesabını inceleyip karara bağlamak;
- (8) Bankanın idare, teşkilât ve hizmetlerine ilişkin tüzükleri hazırlamak;
- (9) Banka ihtiyacı ile taşınmaz mal satın almak veya kiralamak ve Bankanın sahip olduğu taşınmaz malları gerektiğinde satmak;
- (10) Kabul edilen hadler üstündeki tutarlara ve kıymetlere ilişkin sulh ve terkin konularında karar vermek;
- (11) Bankanın yıllık bütçesini ve faaliyet raporunu onaylamak;
- (12) Banka personelini atamak ve bankayı yükümlülük altına sokacak personelin imza yetkilerini belirlemek;
- (13) Bankaca yapılabilecek diğer bankacılık işlemlerini ve hizmetleri saptamak;
- (14) Başkan tarafından tetkik ve onaya sunulacak hususlar hakkında karar almak;
- (15) Kredi kartlarının isdar ve kabulüne ilişkin esas ve koşulları belirlemek;
- (16) Bankaların denetimi hususunda gerekli önlemleri almak ve bakanlıkça alınması gereken önlemler hakkında önerilerde bulunmak.

Yönetim Kurulu Toplantıları

12. (1) Yönetim Kurulu, Başkan veya Başkanın geçici yokluğunda veya geçici olarak görevini yapamaması halinde, Başkana vekalet etmekle görevlendirilen Başkan Yardımcısı tarafından toplantıya çağrılır.

(2) Yönetim Kurulu toplantıları ayda en az bir defa olmak üzere işlerin yürütülmesinin gerektirdiği sayıda yapılır.

(3) Yönetim Kurulu toplantılarının gündemi, Başkan veya Başkanın geçici yokluğunda veya geçici olarak görevini yapamaması halinde, Başkana vekalet etmekle görevlendirilen Başkan yardımcısı tarafından belirlenir.

Ancak, diğer üyelerin gündem dışı görüşülmesini istedikleri hususlar da aynı toplantıda gündeme alınır ve görüşülür. Aksi takdirde bir sonraki toplantı gündemine alınmasına karar verilir.

(4) Yönetim Kurulu, en az dört üyenin katılmasıyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde toplantıya başkanlık eden kişinin katıldığı tarafın önerisi kabul edilmiş sayılır.

(5) Yönetim Kurulunun hiçbir eylem veya işlemi, Yönetim Kurulu üyelerinden herhangi birinin yokluğu nedeniyle geçersiz sayılmaz.

(6) Başkan, Başkan Yardımcıları, Üyeler ve Bakanlık temsilcisi, kendileriyle akrabalık bağı olan kişilere (eş, evlât, ana, baba, kardeş, torun ve eşinin aynı derecedeki kan ve sıhri hısımlarına) ilişkin konularda Yönetim Kurulu toplantılarına katılamazlar.

(7) Yönetim Kurulunun tüm kararları tutanağa geçirilir ve toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Yönetim Kurulu aksine karar almadıkça bu tutanaklar gizlidir.

Başkanın
Atanması,
Görev
Süresi ve
Nitelikleri

13. (1) Başkan, Başbakan tarafından Bakanlar Kurulunun onayıyla beş yıl için atanır. Bu süre sonunda yeniden atanması mümkündür.

(2) Başkan olarak atanacak kişinin yüksek öğrenim görmüş olması ve bankacılık, ekonomi, maliye ve muhasebe alanlarında en az on yıl tecrübeye sahip olması gerekir.

Başkanın
Yetki ve
Görevleri

14. Başkanın Yetki ve Görevleri şunlardır:

(1) En yüksek icra amiri sıfatıyla Bankayı sevk ve idare etmek;

(2) Bankayı yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek;

(3) Bu Yasa kurallarının ve yönetim Kurulu tarafından alınan kararların yürütülmesini sağlamak;

(4) Bu Yasa ile Bankaya verilen görevlerin yapılabilmesi için uygun bulacağı önlemleri almak ve gerekli göreceği halde bunlar hakkında Yönetim Kuruluna önerilerde bulunmak;

(5) Bankanın bütçesini hazırlamak;

(6) Bankanın bilanço ile kâr ve zarar hesabını ve faaliyet raporunu hazırlamak;

(7) Yokluğunda kendisine vekâlet edecek Başkan Yardımcısını belirlemek; ve

(8) Hükümetle Banka arasındaki irtibatı sağlamak.

Başkan Yar-
dımcılarının
Atanmaları,
Görev süre-
leri ve Ni-
telikleri

15. (1) Bankanın iki Başkan Yardımcısı olup, Başbakan tarafından Bakanlar Kurulunun onayı ile beş yıl için atanırlar. Bu süre sonunda yeniden atanmaları mümkün olup süre bitiminden önce aynı yöntemle görevden alınabilirler.

(2) Başkan Yardımcısı olarak atanacak kişilerin, 13. maddede öngörülen Başkanda aranan niteliklere sahip olmaları gerekir.

Başkan Yar-
dımcılarının
Yetki ve
Görevleri

16. (1) Başkan yardımcıları, Başkan tarafından yapılacak görev bölümünde kendilerine verilecek kısımların gereği gibi yürütülmesi ile görevli ve sorumludurlar.

(2) Başkanın, yokluğunda kendisine vekâlet etmekle görevlendirdiği Başkan Yardımcısı, Başkanın yetkilerini aynen kullanır.

Üyelerin
Atanmaları,
Görev Sü-
releri ve
Nitelikleri

17. (1) Üyeler, bakanlar Kurulu tarafından atanır.

(2) Üyeler, beş yıllık bir görev süresi için atanırlar. Bu süre sonunda yeniden beşer yıllık sürelerle göreve atanabilirler.

(3) Herhangi bir kişinin üyeliğinin, görev süresinin tamamlanmasından önce son bulması halinde, Bakanlar Kurulu aşağıdaki (4). fıkrada belirtilen niteliklere sahip bir kişiyi Yönetim Kurulu üyeliği son bulan bu gibi bir kişinin görev süresinin geri kalan kısmı için üye olarak atar.

(4) Üye olarak atanacak kişilerin yüksek öğrenim görmüş olmaları ve hukuk, maliye, ekonomi, bankacılık, muhasebe, ticaret, sanayi, tarım veya turizm alanlarında bilgi ve tecrübe sahibi olmaları koşuldur.

Yönetim
Kuruluna
Atanama-
yacak
Kişiler

18. Aşağıdaki fıkralarda belirtilen kişiler Yönetim Kuruluna atanamazlar:

(1) Bakanlar, Milletvekilleri, Belediye Başkanları, Belediye Meclisi Üyeleri;

(2) Güvenlik Kuvvetlerinde, Polis Örgütünde, Din İşlerinde ve yerel yönetimlerde fiilen görev yapan kişiler;

(3) Müflisler ve bedeni veya akli bakımdan yetersiz olanlar;

(4) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki herhangi bir mali kuruluşta direktör veya müstahdem olarak görev yapan kişiler ile bu gibi bir kuruluşta kontrolü elinde tutacak miktarda hissesi bulunan kişiler;

(5) Hapis cezasına çarptırılmış olanlar veya affa uğramış olsalar dahi rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtekârlık, irtikâp ırza geçme, hileli iflas ve benzeri yüz kızartıcı suçlardan hüküm giymiş olanlar.

Yönetim
Kurulu
Üyeliğinin
Sona
Ermesi

19. Yönetim Kurulu Üyeliği aşağıda belirtilen hallerde son bulur:

(1) Ölüm halinde,

(2) Yazılı istifa halinde,

(3) Yönetim Kurulunun birbirini takip eden üç toplantısında, Yönetim Kurulunun izni olmaksızın hazır bulunmama halinde,

(4) 18. maddede belirtilen hallerden herhangi birinin gerçekleşmesi halinde.

Ücretler

20. Başkan, Başkan Yardımcıları ve Üyelerin ücretleri Bakanlar Kurulu tarafından saptanır.

Bankanın
İdari Örgütü

21. Bankanın idari organları yasa ile düzenlenir.

Kredilerin
Düzenlenmesi

22. (1) Banka, kalkınma plânları ve buna ilişkin yıllık programlar çerçevesinde, ekonomik amaç ve hedeflerin sağlanmasına yardımcı olacak biçimde kredilerin hacim, nitelik, mahiyet ve temin koşullarını düzenler ve kredi sistemi içinde genel likidite ihtiyacını karşılar. Banka bu kredilerin amacına uygun şekilde kullanılmasını ilgili bankalar nezdinde gerekli görüldüğünde müfettişleriyle denetleme yetkisine sahiptir.

(2) Banka, kalkınma planları ve yıllık programların hedeflerine uygun olarak bankaların plâsmanları üzerinde nitelik ve nicelik bakımından düzenleyici kararlar alabilir ve genel kredi hacmi içinde çeşitli kredi türlerinin sektörler ve konular itibarıyla dağılımını ayarlar.

Faiz Farkı
Fonunun
Oluşumu ve
Kaynakları

23. (1) Banka teşviki öngörülen sektörler ve konular için tercihli faiz oranlarının uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla, Banka bünyesinde Faiz Farkı Fonu oluşturur.

(2) Faiz Farkı Fonu'nun kaynakları şunlardır:

(A) Devlet bütçesine bu amaçla konulacak ödenek,

(B) Banka nezdindeki hazine fonları faizlerine karşılık olarak Banka bütçesinden ayrılacak belirli bir ödenek; ve

(C) Bankalar ile Kooperatif Bankaları ve kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşların verecekleri her türlü nakdi krediler üzerinden, uygulanacak azami yasal faiz oranı için Bakanlar Kurulunca saptanacak ve beş puanı geçmeyecek olan miktarlar.

Yasal
Karşılıklar

24. (1) Bankaların taahhütlerine karşılık bulunduracakları genel dispoñibilitenin en düşük oranı Bankaca saptanır.

(2) Bankalar, (1). fıkra gereğince tesis edecekleri genel dispoñibiliteden başka Banka nezdinde açılacak hususi bloke birer hesapta nakden mevduat karşılığı tesis etmek zorundadırlar.

(3) (2). fıkra gereğince tesis edilen karşılığın bankalar mevduatı dışında kalan tüm mevduata oranı, ekonomik konjonktüre göre Bankaca saptanır;

(4) Banka, (2). fıkrada öngörülen karşılıklara verilecek faiz oranlarını saptamaya yetkilidir.

(5) Yasal karşılık oranlarının değiştirilmesi hakkındaki kararların ne zaman yürürlüğe gireceği ve kapsamı Bankaca saptanır.

(6) Banka, mevduat karşılıkları için saptanan oranları süresinde tesis etmeyen bankalara tesis edilmeyen kısım için uygulanacak cezai faiz, oran ve esaslarını saptar. Banka, uyarısına rağmen on beş gün içinde mevduat karşılığını tesis etmeyen bankaların mevduat kabul etme yetkisinin süreli veya süresiz olarak kaldırılmasını Bakanlar Kurulundan isteyebilir ve/veya senetlerinin reeskonta kabulüne son verebilir.

(7) Bankalar, her ay, aylık mevduat cetvelleri doldurarak mevduatlarındaki artışla ilgili karşılıkları en geç müteakip ayın on beşine kadar Bankadaki hususi hesaba yatırmak zorundadırlar.

(8) Aylık mevduat cetvellerine göre mevduatın azalması halinde ilgili Bankalar azalmaya ilişkin karşılığın iadesini isteyebilirler. Banka, bu talepleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür. Banka, mevduatı olağanüstü çekilmekte olan bir bankanın talebi halinde, aylık mevduat cetvellerinin verilmesini beklemeksizin azalmaya ilişkin karşılığı derhal iade eder.

(9) Kıbrıs Rum Yönetimi Merkez Bankasında, bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce toplanan yasal karşılıklar, bu maddedeki yasal karşılıkların hesaplanmasında gözönünde bulundurulur.

Faiz
Oranları

25. Banka, her türlü Türk Lirası ve döviz mevduat kabulünde, Bankalar ve Kooperatif bankaları ile kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşların her türlü kredi işlemlerinde alınacak ve verilecek en yüksek faiz oranları ile sağlanacak öteki menfaatlerin ve tahsil edilecek masrafların mahiyetini ve en yüksek oranlarını ve mevduatta vade müddetlerini ve faizlerin kısmen veya tamamen serbest bırakılmasını ve yürürlük zamanlarını saptamaya yetkilidir. Bu hususlar Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar kurulunun alacağı kararların Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer. Belirlenecek faiz oranları ve faiz oranları ile ilgili diğer hususlar Bankalar dışındaki tüm borç-alacak ilişkilerinde de geçerlidir.

- Haznedarlık ve Diğer Görevler 26. (1) Banka, Devletin haznedarıdır. Bu sıfatla, özellikle Devletin gerek yurt içindeki ve gerekse yabancı memleketlerdeki her türlü tahsilât ve ödemelerini, bütün Hazine işlemlerini ve yurt içi ve yurt dışı her çeşit para nakil ve havale işlerini ücretsiz yapar.
- (2) Bakanlar Kurulunca, saptanacak kuruluşların paralarının bankaya yatırılması kararlaştırılabilir. Bu şekilde açılacak hesaplara Bankaca kararlaştırılacak oranda faiz verilebilir.
- (3) Banka, Devlet iç borçlanma tahvillerinin mali servisini yapmakla görevlendirilebilir.
- Takas Odası 27. Banka, banka şubelerinin bulunduğu yerlerde açılacak bankalar arası takas odası işlemlerine nezaret eder.
- Özel Denetim 28. Bakan, bankanın işlem ve hesaplarını denetleyebilir. Bakanlık, bu hususta her türlü bilgiyi bankadan isteyebilir.
- Bilgi İsteme Yetkisi ve Denetim 29. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde faaliyette bulunan bütün bankalar, yıllık bilançoları ile kâr ve zarar hesaplarını idare meclisi ve denetçi raporları ile birlikte, yıl sonundan başlayarak üç ay içerisinde Bankaya vermekle yükümlüdürler.
- (2) Banka, bankalardan mevduat, kredi, döviz ve diğer işlemlerine ait her türlü bilgiyi isteyebilir ve Bankalar Yasasında öngörülen ve Bankaya verilen diğer denetlemeleri yapar gerekli önlemleri alır ve/veya cezai kovuşturma başlatır.
- (3) Bankalar, Bankanın (2). fıkraya göre isteyeceği bilgileri bankanın belirteceği süre içinde vermeye zorludurlar.
- (4) Banka, bankaların mali durumlarını izler, inceler ve denetler. Saptadığı hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır ve/veya cezai kovuşturma başlatır.
- Bankaların Denetlenmesi 30. (1) Banka, bankalar ile kooperatif bankalarının ve kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşların her türlü işlemlerinin bu yasa, Bankalar Yasası, Pul Yasası, Döviz İstikraz Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve yürürlükteki Yasa gücündeki kararnamelemler ile diğer ilgili yasalara ve bu Yasalar uyarınca çıkarılan Tüzük, Yönetmelik, Karar, Tebliğ ve Emirnamelerin kurallarına uygunluğunun denetimini yapar; gerekli önlemleri alır ve/veya cezai kovuşturma başlatır.
- (2) Denetlenecek banka ve kuruluşlar gerekli her türlü bilgi ve belgeleri denetimle görevli kişilere zamanında ve eksiksiz olarak vermek zorundadırlar.
- Risklerin toplanması ve risk merkezi 31. (1) Banka, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sınırları içinde faaliyette bulunan bankaların ve müşterilerinin risk durumlarını nezdinde toplamak amacıyla bir Risk Merkezi kurar.
- (2) Bankalar, risk durumları hakkında Bankanın kendilerinden istediği bütün bilgileri, Bankanın talimatına göre belirteceği süre içinde ve formüllere uygun olarak vermekle yükümlüdürler.

(3) Risk Merkezinin bütün işlem ve kayıtları gizlidir. Ancak Banka, ilgili bankaları, müşterilerinin veya kredi isteklerinin risk durumları hakkında aydınlatılabilir.

Kısa vadeli senet ve vesikaların reeskont ve avansa kabulü

32. (1) Banka en az üç imzayı taşımak kaydıyla:

(A) Vadelerinin bitimine en çok dokuz ay kalmak koşuluyla turizm, sanayi, maden ve tarım işleriyle uğraşan kişilerin, bankalar tarafından tevdi edilecek ticari senetlerini;

(B) Vadelerinin bitimine en çok dört ay kalmak koşuluyla diğer kişilerin bankalar tarafından tevdi edilecek ticari senet ve vesikalarını;

(C) Küçük sanat erbabı ve kooperatiflerin kredi gereksinimlerini karşılamak üzere bankalar tarafından, vadelerine en çok dokuz ay kalmış olmak koşuluyla tevdi olunacak senetlerini, reeskonta kabul edebilir.

(2) Banka, ikinci imza reeskonta gelen banka olmak kaydıyla istisna olarak iki imza ile yetinebilir.

(3) Banka, (1). fıkraya göre reeskonta kabul edebileceği senetler karşılığında avans da verebilir.

Orta vadeli reeskont ve avans işlemleri

33. Banka, Yönetim Kurulunca saptanacak esas ve koşullar çerçevesinde bankalar tarafından tevdi edilecek, vadelerine en çok beş yıl kalmış olan senetleri reeskonta kabul edebilir veya karşılığında avans verebilir. Bu senetlerde en az iki imzanın bulunması koşuldur.

Reeskonta veya avansa kabul edilecek senetlerin en yüksek tutarı

34. (1) 37. maddeye göre yapılacak işlemler hariç olmak üzere, Banka ödenmiş sermayesi ile ihtiyat akçeleri toplamının %10'unu aşan bir meblağı içeren senet ve vesikaları reeskonta kabul edemeyeceği gibi teminat olarak da kabul edemez.

(2) Aynı imzaları taşıyan birden fazla senetlerin toplamı yukarıdaki (1). fıkrada belirtilen tutarı aştığı takdirde, fazlası reeskonta veya teminata kabul edilemez.

Tahvil karşılığı avans

35. Banka, Devlet tahvilleri ile Yönetim Kurulunca sağlam kabul edilen tahviller karşılığında, en çok yüz yirmi gün vade ile ve nominal değerlerinin %80'i oranında bankalara avans verebilir.

Ancak, kendi ihraç ettikleri tahviller karşılığında bankalara avans verilmez.

Hazineye kısa vadeli avans

36. Banka, miktarı cari yıl genel bütçe ödenekleri toplamının %5'ini geçmemek üzere, Hazineye kısa vadeli avans hesabı açabilir. Her yıl için bu esasa göre hesaplanacak avans miktarından daha önceki yıllarda alınan avanslar mahsub edilir ve hazineye o yıl sadece aradaki fark ödenebilir. Bu avans hesabına uygulanacak faiz haddi ile ekonomik durum gözönünde tutularak kullanılacak avans nispeti Yönetim Kurulunca kararlaştırılır.

Kamu müesseselerine kredi

37. (1) Banka, iktisadi faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşlarının mevsimlik ham madde ve ürün alımı ve turizm gereksinimleri için düzenleyecekleri en çok dokuz ay vadeli usulüne uygun borç senetlerini veya bunların Hazine kefaletini haiz olanlarını iskonto edebilir ve karşılığında avans verebilir.

(2) Banka, bu kuruluşlara yatırım gereksinimlerini karşılamak amacıyla kredi veremez.

(3) Banka, verdiği bu krediler üzerinde her türlü denetim yetkisine sahiptir.

Bu suretle kabul edilebilecek borç senetlerinin en yüksek oranları ile bunlara uygulanacak iskonto ve faiz oranları Yönetim Kurulunca kararlaştırılır.

Altın döviz ve Türk Lirası ile ilgili işlemler

38. Banka aşağıdaki işlemleri yapmaya yetkilidir:

(1) Sikke ve külçe halinde altın alıp satabileceği gibi, altın ithal ve ihraç edebilir;

(2) Vadeli ve vadesiz her türlü döviz alıp satabileceği gibi döviz ve altın karşılığında avans verebilir;

(3) Bankalara kurye kredisi tanıyabilir;

(4) Türk Lirası ve döviz olarak yabancı ülkelerden karşılıklı veya karşılıksız her çeşit avans ve kredi alabilir;

(5) Röpor işlemleri yapabilir.

Bankanın yapacağı işlemlerle ilgili limitler

39. (1) Bu Yasanın 32., 33., 35., 36., 37. ve 38. maddeleri gereğince Bankanın yapabileceği işlemlerin toplamı, ödenmiş sermaye, ihtiyat akçeleri ve nezdindeki muhtelif fonlar ile mevduatlar toplamını geçemez.

(2) Bankanın vereceği borçların en yüksek miktarı ve kredi türlerine göre limitleri, ekonomik hedefler, piyasanın kredi ihtiyacı, bankalar sisteminin likiditesi ve Bankanın portföy kompozisyonu gözünde tutulmak suretiyle Yönetim Kurulunca saptanır.

Bankanın yapamayacağı işlemler

40. Bankanın yapamayacağı işlemler şunlardır:

(1) Bu Yasa ile açıkça yetki verilen işlemler dışında karşılıksız kredi açamaz ve avans veremez;

(2) Her ne şekilde olursa olsun kefil olamaz ve teminat veremez;

(3) Portföyünde mevcut senetleri yenileyemez;

(4) Taşınmaz mal alımı ile ilgili senet ve vesikaları reeskonta kabul edemeyeceği gibi bunlar üzerine avans da veremez;

(5) Bu Yasa ile belirtilen hususlar dışında Banka, kendi ad ve hesabına hiç bir iş ve ticaret yapamayacağı gibi başka şirket ve maesseselere de iştirak edemez, hisse senedi satın alamaz ve bunları avansa kabul edemez; ve

(6) Banka, kendi gereksinimi dışında taşınmaz mal edinemez.

İlan edilecek hususlar ve talimat yetkisi

41. (1) Bu Yasa uyarınca Banka tarafından alınacak genel kapsamlı tüm önlemler, yürürlük tarihleri ile birlikte Bankaca saptanacak şekil ve usulde Resmi Gazete'de yayımlanarak ilân edilir.

(2) Banka, bankalara yasalarda öngörülen her türlü görevleri ve uygulayacakları esas ve işlemler ile ilgili olarak yazılı talimatlar gönderebilir.

Hesap dönemi	42. Bankanın hesap dönemi, takvim yılıdır.
Bilanço ve rapor	43. Bankanın denetimi Sayıştay tarafından yapılır. Sayıştay, tevdi edilen yıllık Bilânço ile kâr ve zarar hesaplarını en geç iki ay içinde denetler ve raporunu Bankaya, Bakanlığa ve Cumhuriyet Meclisine sunar.
Bilanço ile Kâr ve Zarar Hesabı	44. Banka, Sayıştay denetiminden geçmiş yıllık bilanço ile kâr ve zarar hesabı ile faaliyet raporunu en geç üç ay içerisinde Resmi Gazete'de yayımlar.
Banka Bülteni	45. Banka, üçer aylık dönemler sonunda bülten çıkarır.
Kârın Kullanımı	46. Bankanın yıllık kârı, nominal sermayeye ulaşıncaya kadar ödenmiş sermayeye eklenir, bilâhare ihtiyata alınır.
Tasfiye	47. Bankanın tasfiyeye gitmesi halinde uygulanacak tasfiye esasları bir yasa ile düzenlenir.
Vergi, resim ve harçtan muafiyet	48. Banka:
19/1963	(1) Bankacılık işlemleri dolayısıyla elde ettiği kârlar için kurumlar vergisinden;
29/1970	(2) İthal edeceği sikke ve külçe halindeki altınlar için her türlü vergi, resim ve harçtan; ve
12/1972	(3) Pul Yasası uyarınca ödenmesi gerekli pul vergisinden muaftır.
2/1973	
17/1973	
37/1977	
27/1980	
12/1987	
Resmi Belge	49. Bankanın her türlü evrak, kayıt, defter ve senetleri ile bunlara dayanan hesap özetleri resmi belge sayılır.
Ceza Yasasının uygulanması	50. Bankanın Başkan, Başkan Yardımcıları ve Üyeleri ile Banka personeli Ceza Yasası uygulamasında Kamu Görevlisi sayılırlar.
Fasıl 154	
13/1959	
3/1962	
15/1972	
20/1974	
31/1975	
6/1983	
Tedavülü Zorunlu Para Türk Lirasının Tedavül Mecburiyeti	51. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, Türk Lirası tedavülü mecburi para olup, sınırsız ödeme gücüne haizdir.
Bankanın Mallarının Hazine Malı Sayılması	52. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının her türlü taşınır ve taşınmaz malları ile değerleri, Hazine malı sayılır ve ona göre işlem görür.
Tüzük Yapma Yetkisi	53. (1) Banka Yönetim Kurulu, aşağıdaki konularda Tüzük yapma yetkisine sahiptir: (A) Bankanın İdare, teşkilat ve hizmetleri;

- (B) İskonto ve avans işlemleri;
- (C) Haberleşme, arşiv ve imha işlemleri;
- (Ç) Müşterek muhafaza işlemleri;
- (D) Faiz Farkı Fonu işlemleri;
- (E) Tevdiat hesapları, tahvilât ve havale işlemleri;
- (F) Vezne işlemleri;
- (G) Bankaların, Kooperatif Bankalarının ve kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşların denetimi işlemleri;
- (H) Takas Odası işlemleri; ve
- (I) Risk merkezi işlemleri.

(2) (1). fıkra uyarınca çıkarılacak tüzükler, Bakanlar Kurulu kararı ile Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girer.

Türk Lirasına
İlişkin Suç
ve Cezalar

54. Türk Lirası banknotlarının tedavülüne engel olan serbest dolaşım ve sınırsız ödeme gücünü kabul etmeyen, kasten banknotları tahrip veya yok eden, sahte banknot basan ve/veya tedavüle çıkaran ve/veya tedavüle çıkmasına yardımcı olan kişiler bir suç işlemiş sayılırlar ve mahkumiyetleri halinde beş yıla kadar hapis cezasına veya on beş milyon Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Faiz
Oranlarına ve
Yürürlük Za-
manlarına
Uymama

55. Bu Yasanın 25. maddesi uyarınca saptanan oran sınır, yürürlük zamanı ve değişik oranlara uymayan bankaların işlerini fiilen yöneten mensupları, görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre, bir suç işlemiş sayılırlar ve mahkumiyetleri halinde, beş yıla kadar hapis cezasına veya on beş milyon Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Kredi Koşul-
larına Uyma-
ma

56. Bu Yasanın 32. maddesinde belirtilen kredileri amacına uygun olarak kullanmayanlar bir suç işlemiş sayılırlar ve mahkumiyetleri halinde, kullandıkları kredi miktarlarını faizleriyle birlikte iade cezasına veya kullanılan kredi miktarının %50'sine kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

İşlemlerde
uygunsuzluk
ve denetimde
istenilen bilgi
ve belgeleri
vermeme

57. Bu Yasanın 30. maddesinde belirtilen bilgi ve belgeleri zamanında ve eksiksiz olarak vermeyen veya işlemleri, 30. maddede belirlenen mevzuata uygun olmadığı saptanan Bankalar, Kooperatif Bankaları ve kredi vermek amacıyla kurulmuş diğer kuruluşlar ve bunların mensupları suç işlemiş sayılırlar ve mahkumiyetleri halinde, bu banka ve kuruluşlar yirmi milyon Türk Lirasına kadar para cezasına; bu banka ve kuruluşların mensupları ise, mahkumiyetleri halinde, görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre, beş yıla kadar hapis cezasına veya onbeş milyon Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Yürürlükten
Kaldırma
31/1983

58. Bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak:

(1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası yürürlükten kaldırılır. Ancak bu Yasada öngörülen tüzükler yapıncaya kadar yürürlükten kaldırılan Merkez Bankası Yasası uyarınca yapılan tüzüklerin, bu Yasaya aykırı olmayan kuralları yürürlükte kalmaya devam eder.

Fasıl 150
11/1976
25/1983
26/1987

Kazanılmış
haklar
31/1983

Yürürlüğe
Giriş

(2) Faiz Yasası yürürlükten kaldırılır.

(3) Bankalar Yasasının 8. maddesi yürürlükten kaldırılır.

59. (1) Bu yasa ile yürürlükten kaldırılan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası ile ona dayanılarak çıkarılan Tüzükler çerçevesinde yapılan tüm satın almalar, icarlar ve banka işlemleri ile personele verilen tüm atamalar ve atama koşulları, aynen bu Yasa uyarınca yapılmış sayılır.

(2) Başkan ve Başkan Yardımcıları ile Yönetim Kurulu üyelerinin atanma koşulları ve görev süreleri, bu Yasa ile yürürlükten kaldırılan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasının 9., 12. ve 16. maddelerinde öngörülen süre sonuna kadar devam eder.

60. Bu Yasa Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

VI. BÖLÜM
TABLULARIN LİSTESİ

Tabloların Listesi

		<u>Sayfa</u>	
Tablo	1	Avans ve Reeskont İşlemleri	6
"	2	Avans ve Reeskont Borç Bakiyeleri	7
"	3	Devletin Kur Hesabında Tutulan Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Bankalara Göre Dökümü	10
"	4	Bankaların Bankalar Kurundan Tuttuğu Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Bankalara Göre Dökümü	11
"	5	Döviz Rezervlerinin Artış Hızı	13
"	6	Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı	15
"	7	K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Nezdinde Resmi Mevduat	17
"	8	Türk Lirası Mevduat Artış Hızı İle Toplam Plasman Artış Hızının Karşılaştırması	19
"	9	İskonto Senetleri ve Banka Plasmanlarının Sektörel bazda ve geçmiş dönemle karşılaştırması	20
"	10	GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (cari fiyatlarla)	22
"	11	GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (sabit fiyatlarla)	23
"	12	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari fiyatlarla)	25
"	13	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (sabit fiyatlarla)	26
"	14	İstihdamın sektörel Dağılımı ve Nüfus	28
"	15	Hayat Pahalılığı	30
"	16	Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına Göre Dağılımı	31
"	17	GSMH ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi	33
"	18	Karşılaştırmalı Bütçe Özeti	34
"	19	Yıllar İtibariyle Bütçe Açıkları	35
"	20	T.C. Ziraat Bankasından sağlanan Kredilerin (faizler hariç) Yıllar İtibariyle Dökümü	36
"	21	K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer ülkelerle olan Dış Ticareti	38
"	22	Ülkeler İtibariyle Dış Ticaret	39
"	23	Mal Gruplarına Göre Dışsatım	40
"	24	Mal Gruplarına Göre Dışalım	41
"	25	Dış Ticaret	42

	<u>Sayfa</u>
Tablo 26 Ödemeler Dengesi	44
" 27 Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler	45
" 28 II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı Stratejisi Sektörel Katma Değer ve GSMH Hedefleri	47
" 29 K.K.T.C. Merkez Bankası Bilânçosu	49
" 30 K.K.T.C. Merkez Bankası Kâr ve Zarar Hesabı	50
" 31 Bankaların Aktif Özetleri	56
" 32 Bankaların Pasif Özetleri	57
" 33 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Dağılımı	58
" 34 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel % Dağılımı	59
" 35 Bankalar Mevduatlarının Niteliğine Göre Analizi	60
" 36 Bankalar Mevduatlarının Vadelerine Göre Analizi	61

